

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายและเรื่องสั้น ของหยก บุรพา” ผู้วิจัยได้ศึกษาลีลาภาษาที่ปรากฏในนวนิยายของหยก บุรพา จำนวน 8 เรื่อง และเรื่องสั้น 27 เรื่อง จากหนังสือรวมเรื่องสั้น จำนวน 3 เล่ม ตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาที่กำหนดขึ้นจากเอกสารต่างๆ ตามที่ปรากฏในบทที่ 2 การตรวจเอกสารผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ลีลาภาษาในด้านการใช้คำ

- 1.1 คำที่มีความหมายโดยตรง
- 1.2 คำที่มีความหมายโดยนัย
- 1.3 คำแสดงอารมณ์
- 1.4 คำเลียนเสียงธรรมชาติ
- 1.5 คำมีศักดิ์
- 1.6 คำรูปธรรม
- 1.7 คำนามธรรม
- 1.8 ศัพท์บัญญัติหรือศัพท์เทคนิค
- 1.9 คำเฉพาะกลุ่ม
- 1.10 คำสแลง
- 1.11 คำภาษาตลาด
- 1.12 คำต่ำ หรือคำหยาบ
- 1.13 คำภาษาถิ่น
- 1.14 คำภาษาต่างประเทศ
- 1.15 คำภาษาหนังสือพิมพ์
- 1.16 คำภาษาพาณิชนัย
- 1.17 คำพวน

1.18 คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ

1.19 คำย่อ

1.20 คำเลียนเสียงพูด

2. ลีลาภาษาในด้านการใช้โวหาร

2.1 บรรยายโวหาร

2.2 พรรณนาโวหาร

2.3 เทศนาโวหาร

2.4 สาธกโวหาร

2.5 อธิบายโวหาร

2.6 อภิปรายโวหาร

3. ลีลาภาษาในด้านการใช้โวหารภาพพจน์

3.1 โวหารอุปมา

3.2 โวหารอุปลักษณ์

3.3 โวหารอุปนัย

3.4 โวหารบุคลาธิษฐาน

3.5 โวหารวิปินเพทนาการ

3.6 โวหารอธิพจน์

3.7 โวหารคำพังเพยและสุภาษิต

3.8 โวหารนิทานสาธก

3.9 โวหารเลียนเสียง

3.10 โวหารพุดรับเชิงปฏิเสธ

3.11 โวหารกระพู่ถาม

3.12 โวหารเคลือบคำ

3.13 โวหารย้าคำและย้าความ

3.14 โวหารเหน็บแนม

- 3.15 โวหารเล่นคำ
- 3.16 โวหารเล่นเสียงสัมผัส
- 3.17 โวหารปฏิพากษ์
- 3.18 โวหารบันไดความ
- 3.19 โวหารปฏินัย

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลีลาภาษาในการใช้คำ

คำ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากในการใช้ภาษา คำอาจก่อให้เกิดความรู้สึกกระทบกระเทือนอารมณ์ผู้อ่านได้อย่างรุนแรง บางครั้งจะปลุกเร้าโนคติให้บังเกิดความฮึกเหิม กระตือรือร้น บางครั้งอาจให้ความรู้สึกสดชื่นกระชุ่มกระชวย ในขณะที่บางครั้งอาจทำให้เกิดความเศร้าสะเทือนใจ ให้ทั้งความรู้สึกที่เป็นสุข และความปวดร้าวทุกข์ระทม นักเขียนที่ประสบความสำเร็จ จึงเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้อ่าน

จากการศึกษา “ลีลาภาษาในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก นูรพา” ปรากฏว่ามีลักษณะการใช้คำ ดังต่อไปนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง

คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึง คำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรม ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้กันเป็นปกติในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ซึ่งต้องการกล่าวอย่างตรงไปตรงมานับว่าเป็นการใช้ภาษาที่เป็นพื้นฐานตามปกติ เช่น

“คนที่นั่งคู่กับฉันเป็นนักเรียนหญิง เธอชื่อลำดวน เป็นเพื่อนที่ดีมากคนหนึ่งของฉัน เธอเรียนหนังสือเก่งด้วย ผลัดกันได้ลำดับต้นๆในกลุ่ม สอบได้เลขตัวเดียวทุกครั้ง ”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 65)

“แป๊ะกิมอายุหกสิบปีแล้ว เป็นคนเก่าแก่ของตรอกนี้ มีอาชีพหาบมุ้งขาย ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 7)

“ก่อนที่จะสองหนุ่มสาวจะได้การมันต่อไปอีก ก็ได้ยินเสียงฝีเท้าของใครคนหนึ่งเดินใกล้เข้ามายังเรือนต้นไม้ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 50)

“ สิ่งเดียวที่ฉันทำได้ คือช่วยภวานาอีกแรงหนึ่งให้ความหวังของคุณกลายเป็นความจริง ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 25)

“ ตรงไปตรงมาอย่างเราก็ได้กำไรพอกิน และเก็บไว้เป็นทุนขยายร้านแล้ว...”

(ค้าแบบจีน, 2538ก: 54)

“ ระหว่างที่เรากินเหล้าคุยกันอย่างเพลินอยู่ในร้านมีเด็กเล็กๆ หลายคนเวียนกันเข้ามารับจ้างชั่วคราวเท่า...”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 152)

2. คำที่มีความหมายโดยนัย

คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึง ความหมายที่แฝงอยู่ เป็นความหมายที่เกิดจากสัมพันธภาพ ก็ต้องมีบริบท เป็นเครื่องกำกับ และจะชวนให้คิดไปถึงความหมายอย่างอื่น นอกเหนือไปจากความหมายโดยตรงตามปกติ เช่น

ความรู้สึกของฉันในครั้งกระนั้นเห็นว่า “เงิน” ที่ได้รับตอนไปโรงเรียนเป็นเสมือน “อับเฉา” ที่วางใส่ไว้ที่ท้องเรือกันเรือโคลงเท่านั้นเอง ไม่มีความหมายอะไร ”

(อยู่กับกิ้ง, 2536 ข: 48)

อับเฉา หมายถึง สิ่งที่ไม่มีความหมายของหนักที่ใช้ถ่วงเรือกันเรือโคลง

“ฉันคิดว่านอกจากมือของมรณะแล้ว จะไม่มีสิ่งใดมาจู่ครั้งกั๊กกับฉันให้ออกห่างไกลจากกันได้เลยในชาตินี้ ”

(อยู่กับกั๊ก, 2536ข : 153)

มือของมรณะ หมายถึง ความตาย

“แม้แต่กั๊ก วันหนึ่งก็ต้องถูกดินกลบหน้า.....” กั๊กพูดเสียงแผ่วเบา

(อยู่กับกั๊ก, 2536ข: 159)

ถูกดินกลบหน้า หมายถึง ตาย

“ตรงร้านขนมหวานที่ขายโดยแม่ค้าสาวสวยนี่แหละที่เป็นสโมสรชายหนุ่ม และบางทีก็เป็นสมรภูมิซึ่งรักหักสวาทกันด้วย เมื่อ คั่ว แม่ค้าคนเดียวกัน ”

(อยู่กับกั๊ก, 2536ข: 191)

สมรภูมิ หมายถึงสถานที่ที่มีการแข่งขันชิงดีชิงเด่น คั่ว หมายถึง จีบสาว

“จิวหัวเราะนิกันท่าทางของสมศรีที่แสดงออกมาให้เห็นว่ารำคาญพวกแมงดาในเครื่องแบบจริง ๆ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 286)

แมงดา หมายถึง ชายที่หากินกับหญิงโสเภณี

“แต่เนี่ยถ้าแกเป็นผู้เปิดบาดแผลไว้ในจิตใจของเขาด้วยมือตัวเอง และมันเป็นแผลที่ลึกกว้าง กินลึกเสียจนไม่มีทางที่จะสมานได้ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 273)

แผล หมายถึง ความเจ็บช้ำที่ฝังใจอยู่ไม่ลืม

“พธูนี้กั๊กที่เขายกธงขาวเอาคือ.....”

(มณฑุคอกจิว, 2536ก: 30)

ยกธงขาว หมายถึง ยอมแพ้

“เพราะคุณพ่อเป็น นายทหารหลัก ของกองทัพ ไม่ใช่ กาฝาก ของกองทัพ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 62)

กาฝาก หมายถึง คนที่ไม่ได้หากินด้วยตัวเอง ยังชีพอยู่ได้ด้วยคนอื่น

“ทุกครั้งที่เก็บเรื่องนี้ขึ้นมาครุ่นคิดอรรถวิมลความรู้สึกว่าตนเองเป็น แกะดำ ของครอบครัว เพราะมิได้นึกนิยมนมขึ้นไปกับผลการกระทำของป้าเลย แต่ในบางครั้งก็กลับคิดอย่างตระนงว่าหล่อนต่างหากที่เป็น แกะขาว เพียงตัวเดียวในหมู่แกะดำทั้งฝูง ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 104)

แกะดำ หมายถึง คนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก

แกะขาว หมายถึง คนที่ทำอะไรเหมือนหมู่พวก

“บรรดาพ่อค้านายทุนที่มีแต่ความละโมภ อย่างนายอุทัยกับพวกพ้องอีกมากหน้าหลายตานั่นแหละ ตัวสำคัญ ของขบวน เหลือบที่ดูความสุข ความเจริญของชาติและประชาชนเขี้ยวละ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 149)

เหลือบ หมายถึง กลุ่มคนที่ทุจริตต่อหน้าที่

“เขาเริ่มหมดความอดทนกับระบบราชการที่มักถือนโยบาย อยู่เหนือ เหตุผล มากขึ้นทุกขณะ พร้อมกันนั้นก็ดิ้นรนหาทางหลุดพ้นจาก ปลัก ที่เขาสิ้นหวังและเสื่อมศรัทธา ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 153)

ปลัก หมายถึง ความเสื่อมทราม

“กำแพงรั้วบ้านของหล่อนไม่ต่างกับ ปราการ อันแข็งแกร่งที่กางกั้นให้หล่อนอยู่ในโลกของตัวเองต่างหากจากชาวบ้านพวกนั้น ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 199)

ปราการ หมายถึง สิ่งกีดขวาง อุปสรรค

“ประสบการณ์ที่เราสะสมไว้ในความทรงจำนั้นนะ มันไม่ต่างกับเราหาซื้อ**มิด**ไว้ติดตัว ”
(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 254)

มิด หมายถึง สิ่งที่ใช้ป้องกันตัว ความสามารถหรือประสบการณ์

“หล่อนในขณะนี้ก็ไม่ต่างกันเลยกับคนสัญจร ผู้ทนทุกข์เหล่านั้น เพราะหล่อนหลงทาง
กว้างอยู่กลาง **ทะเลชีวิต** ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 259)

ทะเลชีวิต หมายถึง ชีวิตที่เต็มไปด้วยการดิ้นรนต่อสู้

“โกมลเป็นผู้ที่มีความคิดในการหารายได้อย่างเจ็บแสบและชำนาญงานนี้โดยเฉพาะ
ได้ฉายาว่าเป็น **มือทอง**” ของแวดวงกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 203)

มือทอง หมายถึง ผู้มีความเชี่ยวชาญในการทำงาน

“มีหน้าซ้ำบางคนที่สนิทคุ้นเคยกับไอ้แป๊ะม้อยยังพูดเป็นเชิงยกย่องว่ามีความเก่งกล้า
สามารถ**เคี้ยวเอื้องหญ้าอ่อน** และ **มีน้ำยา**” ทำให้หล่อนท้องได้ ”

(พิศวาสมீด, 2537: 69)

เคี้ยวเอื้องหญ้าอ่อน หมายถึง ได้เด็กสาวมาเป็นภรรยา **มีน้ำยา** หมายถึง มีความสามารถ

“อา...ความมึดอันวิเศษ มันสามารถปกปิด**พยานบาป**ที่ติดอยู่กับตัวหล่อนนี้ให้ปลอดภัย
จากสายตาผู้รู้สอดเห็นของคนอื่น ”

(พิศวาสมี่ด, 2537: 72)

พยานบาป หมายถึง ลูกที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ

“ก้มหน้าลงมองท้องอันเดิบใหญ่ พลางใช้ฝ่ามือทั้งสองไ้ลูบไปมาแผ่วผิว ราวกับจะ
ถ่ายทอดความอบอุ่นไปสู่ทารกน้อยใน **อุ้งชีวิต** ”

(พิศวาสมี่ด, 2537: 207)

อุ้งชีวิต หมายถึง มดลูก

“นายหลูเข้าใจดีว่านายลิ้มไม่ต้องการให้ตน “ฉิกหน้ากาก” ตัวเองแต่เขาคิดว่าไม่จำเป็นต้องปกปิดเพราะนายลิ้มเป็นมิตรที่ไม่เคยมีภัยต่อเขา ”

(คัมภีร์จิน, 2538ก: 73)

ฉิกหน้ากาก หมายถึง เปิดเผยความชั่ว

“ขณะนี้เรื่องนี้ฉันเป็นนักคิดหลังเขาอยู่ และยังไม่เห็นช่องทางที่จะปลดปล่อยได้ ”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 46)

ชนัก หมายถึง ความชั่วหรือความผิดที่ยังติดตัวอยู่

“ข้อสำคัญก็คือ หล่อน “เจ็ด” แล้วกับการตัดสินใจที่มั่งง่าย คุณคนแก่ เปลือกนอก ”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 92)

เปลือกนอก หมายถึง สิ่งที่มีมองเห็นเพียงภายนอก

“เพราะความสวยของแดงอ่อนสัคดีสิทธิ์ยิ่งกว่า ว่านางงวัก เสียอีก ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 64)

ว่านางงวัก หมายถึง ต้นไม้ที่เถื่อนว่านำลูกค้าเข้าร้าน

“อ้าย....ลุงอย่าถ่อมตัว ผมยังไม่เคยเห็นใครรอบรู้เรื่องของผู้คนเท่ากับลุงเลยนะตั้งแต่เกิดมา ” ปลัดตรีหนุ่มเต็มลูกยอเสริมพลังยาหอมให้แก่อีก ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 96)

ลูกยอ หมายถึง คำขยอชมเชย

ยาหอม หมายถึง กำลังใจ

“เรายืมให้แกกัน มีดอกไม้ในดวงตา และมีเครื่องคี่มอยู่ในมือคนละแก้ว ”

(เบื้องหลังปริศญา, 2540ก: 56)

ดอกไม้ หมายถึง ความรัก ความหวังดี

“เธอยังสามารถดำรงความสดสวยในดวงหน้าและความระเหิดระหงของทรวดทรงไว้ได้ ในขณะที่พวกนั้นกลายสภาพเป็น พระโล้ คราหมูตัวเดียวไปหมดแล้ว ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 177)

พระโล้ หมายถึง คนที่อ้วนมากเหมือนหมู

“และผมยังคิดว่าเขาให้เวลาแก่ปองฤทัยน้อยเหลือเกินไปเสียด้วยซ้ำ...หลายๆเดือนมาเจอกันที่มันน่าจะ ตกเบิก กันให้เต็มที่ ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 180)

ตกเบิก หมายถึง ทำชดเชยในสิ่งที่ขาดการปฏิบัติไปนาน

“ผู้ชายที่แสนดีเหล่านั้นไม่ใช่ ฟาง เส้นสุดท้ายที่ฉันจะต้องรีบคว้าเข้าเกาะ ในเมื่อฉันไม่ใช่คนที่ตะเกียกตะกายอยู่กลาง สายน้ำเชี่ยว ตรงกันข้ามฉันเป็นคนที่ยืนอยู่บน ฝั่ง อย่างปลอดภัยต่างหาก...”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 184)

ฟาง หมายถึง สิ่งยึดเหนี่ยว สายน้ำเชี่ยว หมายถึง ความน่ากลัว
ฝั่ง หมายถึง ที่อันปลอดภัย

“นายเซ่งนึ่งงันอยู่ในความมืดของราตรี และความคิดของเขาขณะนั้นมีดมนยิ่งกว่าสีดำของราตรีกาลเสียอีก ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 92)

สีดำ หมายถึง ความมืดมิด

“เมื่อสิ้นผู้ให้ความคุ้มครองอุ้มชูเสียคนหนึ่ง ร่มไม้ชายคา ที่พอจะอาศัยกำบังภัยแห่งชีวิตเขาว ก็พลอยต้องสูญสิ้นไปด้วย ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 101)

ร่มไม้ชายคา หมายถึง ที่พึ่งพาอาศัย

“เงินทั้งสองสายนี้เมียนายเฮงได้ใช้เป็นเครื่องมือในการ **ต่อปีก** ให้แก่ตนเองใน อันที่จะออกไปหาที่พำนักอาศัยนอกบริเวณสมาคม ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 115)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งจำเป็น **ต่อปีก** หมายถึง ต่อชีวิต

“เมื่อสิ้นนายเฮงไปคนหนึ่ง ชั่วเองก็ไม่ต่างกับ **สัตว์เลี้ยง** ตัวน้อยๆที่ปราศจากเกราะ กำบังภัย ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 116)

สัตว์เลี้ยง หมายถึง ลูกเลี้ยง

“โอ้...ชั่วเอง เจ้าของชีวิตที่ถูกข้อมด้วย **รสขม** ของเคราะห์กรรม ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 119)

รสขม หมายถึง ความทุกข์

“ฉันนึกเอาเองว่า ผู้เฒ่าที่แพ้พ่ายกาลเวลาและสังขารนั้นคือ อดีตวีรบุรุษ วีรสตรีผู้ผ่าน การต่อสู้ เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง และครอบครัวมาแล้วอย่างน่าสรรเสริญใน **สงครามชีวิต** ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 125)

สงครามชีวิต หมายถึง ชีวิตที่เต็มไปด้วยการต่อสู้

3. คำแสดงอารมณ์

คำแสดงอารมณ์ หมายถึงคำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะท้อนใจของมนุษย์ เช่น โธ่ โธ่เอ๊ย อนิจจา เฮ้อ เฮ้ย โอ๊ย โอ๊ย ฯลฯ คำประเภทนี้อยู่ในระดับภาษาปากจึงเหมาะกับงานเขียนที่เกี่ยวกับบันเทิงคดีต่างๆ

จากการศึกษานวนิยายและเรื่องสั้น ของหยก บุรพา พบว่ามีการเลือกใช้คำแสดงอารมณ์ ในเนื้อเรื่องที่เป็นบทสนทนา เพื่อสร้างความสมจริงในเนื้อเรื่อง และเพื่อความเหมาะสมของตัวละคร ตัวอย่างเช่น

“เฮ้ย ! โอ้หยก มึงไม่มีพ่อแม่หรือวะ ”

(อยู่กับกั้ง, 2536ข: 73)

“เฮ้อ ! พวกนี้ชอบเอาหน้าเอาตาแบบผักชีโรยหน้า แล้วทำไมต้องให้เหนื่อยแรงเด็ก
ด้วยก็ไม่รู้...”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 141)

“โฮ้ ! จะเป็นไรไปนั่นผ้าสำหรับนุ่งไปอาบน้ำเท่านั้นเอง ”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 180)

“โธ้ย !...ใครผิดใครถูกก็ไม่อยากพูด เรื่องของชาวบ้านเค้า...”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 198)

“เฮ้ย ! หยุดไว้ ! ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 75)

“เฮ้อ !...พวกเรากล้าออกไปอีกนาน หากินยากเหลือเกินเดี๋ยวนี้ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 93)

“อนิจจา !...เขาทั้งสองไม่รู้เลยว่า-เช้าวันนี้เอง เรือเดินทะเลลำหนึ่งได้พาหมง
ผู้เคราะห์ร้ายออกห่างจากท่าเรือแถบบางรักไปแล้วในฐานะผู้ถูกเนรเทศ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 468)

“เฮ้ย ! หยุดได้แล้วเห่าอยู่ได้ ! ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 46)

“โธ้ย !...กว่าจะสบายได้พี่ก็งอมพอดี พี่เห็นบางคนพอพ้นจากระบกับลูกก็ต้องรับภาระ
รบกับหลานๆอีกแล้ว เหนื่อยไม่รู้จักจบกับเรื่องเด็กนี่แหละ ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 54)

“อนิจจา !...การแสดงออกของเขาย่างนั้น ไม่ต่างกับพลังลึกลับที่ผลักดันให้หล่อน
ห่างเหินจากเขาไปโดยปริยาย ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 183)

“โฮเอีย ! เราพูดเล่นให้มันโก้ๆ ไปยังงั้นเองแหละ ซ้อปึงซ้อปึงที่ไหนกัน...แะไปซื้อของกันที่ร้านโกสั่วตลาดแถวนี้เอง ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 282)

“โฮีย ! ก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร อยู่ๆ ก็หมดเรี่ยวหมดแรงลึมนอนอยู่อย่างนี้....”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 247)

“โฮเอีย ! ฉันจะทำอย่างพิชิตว่าได้แก่ไหนก็ไมรู้เลย...” จันทรำพึงออกมาจากใจจริง

(พิศวาสมืด, 2537: 222)

“อี ! คิดอย่างนี้ก็ต้องจมอยู่อย่างนี้ ” เมียของเขาค่อน

(กำแบบจีน, 2538ก: 60)

“เรามันเงื่องที่ไม่ได้ศึกษาเธออย่างถ่องแท้ก่อน โฮ ! ไอ้ดามพ์...บัดซบ ! ”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 26)

“โฮีย ! ไม่ไหวหรอกครับ ขึ้นเตียงตั้งแต่เป็นลูกหมูอ่อนๆ งานมันจุกจิกจริงๆ ครับ กำลังคนของเราไม่พอ ”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 9)

“อนิจจา ! แดดและลมของเดือนเมษายนที่ร้อนจนใครต่อใครชวนขวยหาเงินไปตากอากาศเพราะทนความร้อนอบอ้าวไม่ได้ แต่ไหนแดดและลมระลอกเดียวกันนี้ช่างหนาวจับหัวใจ หัวใจพวกข้าพเจ้าเสียยิ่งนัก ”

(เบื้องหลังปริณญา, 2540ก: 41)

“เฮีย ! แล้วทำไมเล่มนี้เขาเฉลยตรงกับคำตอบของอ้าวล่ะ ”

(เบื้องหลังปริณญา, 2540ก: 47)

“อี – นังเด็กข้างถนนนั่นมันวิเศษนักละซี ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 77)

“อี - ลูกนอกไส้ ” เมียนายเฮงหลุดปากออกมาเบา ๆ อย่างขุ่นใจ

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 87)

“โธ่ ! คนอย่างเราอยู่ง่ายกินง่ายจะตายไป ที่ทำรณนี้ของกินเยอะเยอะ หิวขึ้นมากินอะไรก็เลือกสั่งได้ ”

(ลูกนอกไส้ น้ำใจแม่, 2540ข: 143)

4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ

คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น หวือ หวอ ปัง ปัง เพี้ยง เบรียง โพละ ผัวะ นั๊บ ฯลฯ คำเหล่านี้ให้ความรู้สึกที่สมจริง ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิด และกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ เช่น

“เสียงดัง โหะ ! มันร้องเหมือนควายถูกตีแสบหน้า

(อยู่กับกัง, 2536ข: 131)

“ตลกทั้งตลกยังอะอะ เจี้ยวจ้าวด้วยเสียงเด็ก ๆ วิ่งเล่นกันอย่างร่าเริงสนุกสนาน ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 8)

“นั่งก่อน...นั่งก่อน เจ้าของร้านตะโกนอะอะมาจากหลังเตาไฟข้าง ๆ ตู้กระจก พลังมือก็สาละวนผัดกับข้าวในกระทะเสียง โห้งแซ่ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 246)

“หม้ออะลูมิเนียมในมือของเซ่งหล่นลงสู่พื้น ดังเคร้ง ข้าวต้มที่ร้อนควันนุยกหกระจาย แล้วหล่อนก็ร้องไห้ปี่มว่าหัวใจถูกบดขยี้แหลกยับ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 418)

“ทรงยกกลืนน้ำลายอีกเอื้ออึก นึกในใจว่านี่ลูกเต้าเหล่าใครกันหนอ ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 125)

“ก็หนังสือใหม่ของผมนะซี พ่อร่วมงานเสร็จเรียบร้อยแล้วกำลังจะเปิดกล่อง อยากจะปรึกษาให้คุณช่วยวางแผนว่าทำยังไงมันถึงจะบูมเปรี้ยงปร้าง”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 129)

“เสียงประทุ เปรี้ยะประลั่นขึ้นเบา ๆ เป็นครั้งคราวแหวกความสงบและติดลูกไฟเกล็ดเล็ก ๆ กระเด็นดับกลางอากาศ กลายเป็นเถ้าธุลี ร้อนหล่นลงซบพื้นลาน ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 395)

“ก็น่าคิด ปลัดหนุ่มว่าพลางผสมเหล่าแก้วใหม่ แต่ปากก็สุดลมซัดซัด เพราะเคี้ยวพริก ลูกโดดเข้าไปเต็มเปาน้ำหูน้าตาเล็ด ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 85)

“ตลาดเริ่มเจียบสังค นอกจากเสียงหมาที่เห่าหอนรับกันอย่างวังเวงแล้วก็มีเพียงเสียงเป็ง ๆ ของไทยยามที่เดินเคาะแผ่นเหล็กเพื่อบอกโมงยามเท่านั้น ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 110)

5. คำมีศักดิ์

คำมีศักดิ์ หมายถึง คำที่ให้ความรู้สึกอันสูงส่งกว่าคำธรรมดาทั่วไป รวมทั้งคำราชาศัพท์ถ้ารู้จักเลือกสรรมาใช้ให้สอดคล้องกับกาลเทศะย่อมทำให้เกิดความประทับใจ แลดูสง่า สละสลวยมากกว่าคำธรรมดา เหมาะกับงานเขียนทั่วไป ซึ่งต้องใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อความ เช่น

“กึ่งเป็นคนจีนทั้งเชื้อชาติและสัญชาติ เข้ามาเมืองไทยในฐานะผู้ฟังพระบรมโพนธิสมภาร กษัตริย์ไทย บำเพ็ญตนเยี่ยงข้าแผ่นดินข้ารัฐต่องพระบาทที่ติดลอคชีวิตอันยากไร้ ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 281)

“จิ๋วค้อมศรีจะรับคำแนะนำอย่างสุภาพ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 615)

“ขอเชิญ มิตรแท้ ทั้งคู่ขึ้นบ้านเพื่อรับประทานอาหารได้แล้วค่ะ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 52)

“พอก้าวขึ้นพ้นบันไดบ้าน ครูบุญส่งก็สั่งภรรยาจัดสำหรับอาหาร”

(พันธะชีวิต, 2538 ข: 162)

“พรูจะใช้คำว่า คู่ครอง มากกว่าคำว่า สามี เพราะไม่เคยถือผู้ชายคนใดอยู่ในฐานะนั้น และไม่เคยคิดด้วยว่าตัวเองเป็น ภรรยา ของใคร”

(มงกุฎดอกบัว, 2536ก: 96)

6. คำรูปธรรม

คำรูปธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายและความเข้าใจทางรูปร่าง หรือในทางที่สัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นคำที่คนทั่วไปเคยประสบมาแล้วในชีวิตจริง เช่น

“ข้าวหมู่นี้จะต้มจนและขึ้นป่อยให้ เย็น เสียก่อนจึงใส่รางให้หมูกินกัน”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 39)

“หล่อนแหงนเงยหน้าที่ กลมอูม เหมือนชาละเปาใบใหญ่ขึ้นพุดกับเขาริมฝัปาก บางเฉียบบอกถึงความช่างเจรจา”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 54)

“กาแฟที่จิบเป็นคำแรกในเช้าวันนั้นเย็นชืดจนนิตยาต้องวางไว้ตามเดิม”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 121)

7. คำนามธรรม

คำนามธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายทางความคิด เป็นคำที่รับความหมายได้ทางประสาทที่ 6 คือทางใจ เช่น ความดี ความชั่ว สวย เลว อร่อย รักเกลียด ฯลฯ

“กัณฑ์พยายามให้ความสุขความอ่อนน้อมกับทุกชีวิตที่อยู่รอบตามอัธภาพ”

(อยู่กับกัณฑ์, 2536ข: 27)

“จิตพยักหน้า ความขุ่นและความขมขื่นสลับกันผุดขึ้นมาในความรู้สึกที่วันนี้เขาต้องกลายเป็นคนจีปดด้วย”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 271)

“ความสวย และความน่ารัก เป็นอาภรณ์ที่ห่มคลุมเรือนร่างของผู้หญิงเท่านั้นเอง”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 57)

“จิตเอื้อมมือไปกุมมือของหล่อนไว้เหมือนจะถ่ายทอดความอบอุ่นและให้ความมั่นใจ”

(พิศวาสมีด, 2537: 249)

“เท่านั้นแหละ...อ้าวเอาตัวรอดได้ สงสารแต่ลูกเมียที่ บริสุทธิ เท่านั้นต้องได้รับเคราะห์กรรมเพราะความชั่วของอ้าวแท้ๆ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 79)

8. ศัพท์บัญญัติหรือศัพท์เทคนิค

ศัพท์บัญญัติเป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง หากไม่ได้รับความนิยมนั้นก็จะเลิกไปในที่สุด แต่หากคนพากันใช้ตามก็อาจกลายเป็นศัพท์ทั่วไป เช่น

“การศึกษาที่ด้อยทำให้คนเรายากที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม”

(อยู่กับกัณฑ์, 2536ข: 236)

“นี่พ่อพูดตามประสบการณ์ที่ผ่านชีวิตมาจนอายุ 55 ปีแล้วนะ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 56)

“เพราะอย่างนี้นะซีพี่ถึงบอกว่าไม่สามารถจะทำความเข้าใจได้ เห็นท่าจะต้องไปเรียน
วิชาจิตวิทยาเสียแล้วละ”

(มงกุฎดอกบัว, 2536ก: 95)

“ส่วนผมอยู่คณะนิติศาสตร์เต็มไปด้วยผู้ชายที่มึงมาพาไวจนผู้หญิงบางคนสะบัดหน้า
หนีและตีตราว่า อนารยชน ”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 195)

9. คำเฉพาะกลุ่ม

คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึงคำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้กันภายในกลุ่มของตน สามารถ
สื่อความหมายเข้าใจได้เฉพาะคนในวงการเดียวกันเท่านั้น คนอื่นๆ มักจะไม่เข้าใจนอกจากตั้งใจ
ศึกษาเป็นพิเศษเท่านั้น

จากการศึกษานวนิยายและเรื่องสั้น ของหยก บุรพา พบการใช้คำเฉพาะกลุ่มหญิง
บางประเภท คำเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษา คำเฉพาะกลุ่มหนังสือพิมพ์ คำเฉพาะกลุ่มนักเลงพนัน
และคำเฉพาะกลุ่มพ่อค้า ในบทสนทนาของตัวละครอย่างเหมาะสม ทำให้มีลักษณะสมจริงและ
เข้าใจง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หลายเสียงซุบซิบกันว่าทั้งสองหนีตามกันมาอย่างทีภาษาชาวบ้านเรียกกันว่าวิวาห์เหาะ ”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 125)

วิวาห์เหาะ หมายถึง การอยู่กันโดยไม่ได้ทำพิธีแต่งงานตามประเพณี

“แม้จะต้องเหน็ดเหนื่อยสักเพียงไร หล่อนก็รอคอย และต้อนรับการมาถึงของคำกิน
อย่างนั้นมาตลอด เพราะมันยอดเยี่ยมกว่ากินกลางๆ เดือนที่บางครั้งไม่มีใครเรียกขึ้นห้องเลขสักประตู
เดียว ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 132)

ขึ้นห้อง หมายถึง ตกลงหลับนอนกับหญิงโสเภณี
ประตู หมายถึง จำนวนครั้งของการร่วมเพศของหญิงโสเภณี

“แป๊ะกิมพาจิวเข้าไปนั่งที่โต๊ะว่างตัวหนึ่งในร้านกาแฟ คอกาแฟ วัลย์ไล่เรียกกับแกนั่งอยู่
ก่อนแล้ว 2-3 คนโบกไม้โบกมือทักทาย ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 364)

คอกาแฟ หมายถึง คนที่ชอบดื่มกาแฟ

“พอเขานั่งลงเรียบร้อยแล้วหล่อนก็ขึ้น คัมภีร์อาชา คินให้ ”

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 29)

คัมภีร์อาชา หมายถึง คู่มือการเล่นพนันม้า

“แล้วรถของคุณไปไหนเสียล่ะ...ยังซ่อมไม่เสร็จ หรือว่า ม้า เหมือบ ไปแล้ว ”

“อ้อ...แล้วโหงวเฮ้งของผมบอกด้วยหรือเปล่าครับว่าผมมาขึ้นรถคุณบ๊วเพื่อนทำไม ”

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 121)

เหมือบ หมายถึง ถูกกินโดยการเล่นพนันม้าแล้วเสีย

โหงวเฮ้ง หมายถึง รูปลักษณะที่บ่งบอกว่าดีหรือร้ายในใบหน้าได้แก่ หู คิ้ว ตา จมูก ปาก

“แต่ใจผมอยากเลี้ยงระดับ เหลา ” เขาอิดออก “ หูลามน้ำแดง หรือเป่าฮื้อนี่นมสดคุณ
ไม่ชอบหรือครับ หรือจะไปภัตตาคารญี่ปุ่นก็ได้ ผมชอบปลาดิบแล้วก็....

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 124)

เหลา หมายถึง ร้านอาหารระดับภัตตาคาร

“มีคนเขาพูดกันว่าพิตรงยศเป็น มาเฟีย ในวงการบันเทิง ”

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 126)

มาเฟีย หมายถึง คนที่มีอิทธิพลมีสมุนบริวารและใช้อำนาจข่มขู่ผู้อื่น หรือเพื่อ
ประกอบการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ทรงยศหัวเราะ “ เขาพูดกันด้วยใจใหม่ที่ต้องให้เอี้ยวผีให้หุ่นลมแก่ผี ต้องให้ของขาว
ต้องเอนางเอกหนึ่งหน้าใหม่มาสังเวชถึงเตียง ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 102)

เอี้ยว หมายถึง มีหุ่น มีส่วนร่วม ของขาว หมายถึง เงินสินบนให้ทำสิ่งใดสิ่ง
หนึ่ง

“ คงไม่จริงสำหรับทุกคนกระมังครับ ” นักข่าวหนุ่มแย้ง “ น่าจะเป็นเพราะว่าที่เป็น **กุน**
ซือให้พวกเขาด้วยมากกว่า ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 227)

กุนซือ หมายถึง ผู้จัดการส่วนตัว ที่ปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาหรือวางแผนอยู่เบื้องหลัง

“ พี่เคยมีศัตรูหรือเปล่าครับ – ในวงการนี้นะ ” เขี่ยขาว รุ่นกำดัดอีกคนหนึ่งถาม

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 230)

เขี่ยขาว หมายถึง นักข่าว

“ ในกรณีที่ผู้แข่งขันต่างมีสมัครพรรคพวกสู้กัน คะแนนเสียงอิสระหรือที่เรียกว่า
ลูกโดด นี่แหละ จะมีบทบาทมากในการตัดสินผลการแข่งขัน ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 284)

ลูกโดด หมายถึง คะแนนเสียงที่ไม่มีหัวคะแนน

“ คุณแสงทิพย์ไม่เคยประมาทว่าเป็น **ลูกหม้อ** ของชมรม เพราะอาจจะมีภรรยาของ
เจ้าใหญ่ นายโต แห่งยุคสมัยคนใดคนหนึ่ง ลอยฟ้า ลงมานั่งเก้าอี้ตัวนี้...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 285)

ลูกหม้อ หมายถึง คนทำงานในที่เดิมมานาน

“คุณรังเกียจทหารถึงอย่างนั้นเชียวหรือ...ฉันเห็นคุณคบค้าสมาคมกับพวกทหารนับไม่ถ้วน ใน **ก๊วนตีกอล์ฟ** ของคุณก็มีพวกทหารหลายคนไม่ใช่หรือคะ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 368)

ก๊วนตีกอล์ฟ หมายถึง กลุ่มคนที่เล่นตีกอล์ฟ

“อ๊ะ...ไวไฟจริงนังคิม...ใจคอเอ็งจะ **ครอบวิชา** ให้เขาทั้งๆที่ยังต้องใช้อยู่คาตากาตัวอย่างนี้เชียวอะ ”

(พิศวาสมืด, 2537:167)

ครอบวิชา หมายถึง ถ่ายทอดความรู้ให้

“เพื่อนของนายลิมได้เห็นว่า ลูกจ้างคนหนึ่งมีหน่วยก้านดี จึงดึงขึ้นมาเป็น **หุ้นส่วน** ร่วมด้วยในกิจการของตน ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 87)

หุ้นส่วน หมายถึง ทุนที่รวมกันเข้าเพื่อค้าขาย

“มืออยู่ประโยชน์หนึ่งที่นายลิมได้ยืนอยู่เนืองๆ นั่นก็คือคำกล่าวที่ว่า คนจีนเป็นผู้ที่มี **หัวแข็งดี** มาตั้งแต่เกิด ”

(คำแบบจีน, 2538: 103)

หัวแข็งดี หมายถึง หัวการค้า คือซื้อถูก ขายแพง ค้าขายหากำไร

“บางคนกระสุนสังหารหมดเสียตั้งแต่อายุไม่ถึง 50 แต่ว่าบางคนแกขนาดต้องขึ้นแคร่ขึ้นคานหามแล้วยังไม่วายขอบขบเคี้ยว **อิหนูเนื้ออ่อนๆ**...”

(ศักดิ์นียบ้านนอก, 2519: 22)

อิหนูเนื้ออ่อนๆ หมายถึงเด็กสาว ๆ ที่อายุน้อย

“**นักล่าชั้นอ่องเชียว**ละคุณ คนใช้มาใหม่นี้ดูเหมือนไม่ได้ข้ามอาทิตย์สักคน แยกวาดเรียบ”

(ศักดิ์นียบ้านนอก, 2519: 29)

นักล่าชั้นอ่อง หมายถึง นักเลงผู้หญิงที่มีความเจนจัด ชั้นเยี่ยม ชั้นเลิศ

“สองหนุ่มหัวร่อกันกึกกักเมื่อมองเห็นภาพข้างสารผู้เคยเมามันกลายเป็นพระยาช้าง
คลาน”

ศึกคินาบ้านนอก, 2519: 34)

พระยาช้างคลาน หมายถึง หมดสภาพ หมดความสามารถทางเพศ

“นั่นเป็นเพราะว่าเธอตัดสินใจอย่างฉาบฉวย ได้เห็นผมนั่งละเลียดเหล้าระเริงเบียร์อยู่
ตามร้านอาหารข้าง ๆ ประตุมหาวิทยาลัยบ่อย ๆ เธอจึงคาดหมายว่าผมคงจะได้เป็น สุราบัณฑิต
มากกว่า นิติศาสตรบัณฑิต เป็นแน่แท้”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540: 173)

สุราบัณฑิต หมายถึง ผู้ดื่มสุรามาก

10. คำสแลงหรือคำคะนอง

คำสแลง หมายความว่า คำที่ใช้ให้วิปลาสคลาดเคลื่อนไปจากปกติในด้านใดด้านหนึ่ง
ซึ่งอาจจะเป็นด้านเสียง การเขียน และความหมาย

จากการศึกษานวนิยายและเรื่องสั้นของหยกบุรพา พบการใช้คำสแลงในบทสนทนาของ
ตัวละครได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น

“เพื่อนพี่ที่บรรจุเป็นปลัดอำเภอตรี พร้อมกันสมัยโน้นนะ เด๋วนี้ยังฆ่าทำปืดปืดเป็น
ปลัดอำเภออยู่ถมไป บางคนก็เพิ่งได้เข้าโรงเรียนนายอำเภอ ไอ้ที่ถูกเตะโด่งไปอยู่อำเภอกระจอก
งอแงอวยแถมชายแดนก็หลายคน....”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 44)

เตะโด่ง หมายถึง ย้าย จับได้

“เอาครับ-เอาครับ ตามใจคุณ ” เขาริบตกลงแต่ไม่วายบ่นกระปอดกระแปด

“แล้วอย่าหาว่าผมใจไม่ถึง เลี้ยง จีบจ้อย ก็แล้วกัน...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 124)

จิบจ้อย หมายถึง เพียงเล็กน้อย

เอายังงี้ ถ้าบทเสร็จ ได้ตัวครบผมจะเอาให้คุณ ทรงจะได้วางเป่าติ๋ข้าวได้ถูก
เอาให้ **เจ้งๆ** ก็แล้วกัน ผมไม่ซีเหี้ยหวะ...

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 132)

เจ้ง หมายถึง ดิเลศ ขอดเยียม

“ใครจะเอาใจถูกล่ะคะ เรื่องพรรคนี้อะไรก็ได้หรือ เพื่อคุณน้าเหี้ย **เอ๊ะๆ** แล้วมา
จะเอากับโฉมเจ้าเก่าเข้าก็จะเสียพิธีเท่านั้นเอง...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 162)

เอ๊ะ ๆ หมายถึง แกรุ่น สาวรุ่น รุ่น อ่อน เด็กสาว ๆ

“คืนนี้นั้นจะไป **ดิน** กับผม ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 234)

ดิน หมายถึง เต็นรำในจังหวะร้อนแรง สะบัดตัวหรือฟาดตัวหรือพลิกตัวดุ๊กดิ๊ก

“โซเฟอร์แต่งตัวสวย **เปิดสะก๊าด** อย่างนี้ สงสัยค่าโดยสารจะแพง...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 319)

เปิดสะก๊าด หมายถึง แต่งตัวทันสมัย ชั้นหนึ่ง ดี ฉลาด หัวือหา น้าสมัย

“ก็เล่าไปซี พี่จะเดือดร้อนอะไร ว่าแต่อย่า**ใส่ไข่**เกินความจริงก็แล้วกัน ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 283)

ใส่ไข่ หมายถึง พูดขยายความให้เกินความจริง

“ผมว่าไอ้แป๊ะมือนั่นคงไม่ได้หลงจันทร์จนหัวปักหัวปำหรอก สันดานอย่างมันเรารู้ๆ
กันอยู่ มันย่อมหาลูกจ้างสาว ๆ วย **ขบผะ** มาช่วยงานในร้านของมันได้ไม่ยากหรอกครับปะเหมาะ
ก็ได้ เด็กใหม่มาเป็นเครื่องเล่นแทนจันทร์ ”

(พิศวาสมีด, 2537: 234)

ขบเพาะ หมายถึง เด็กสาววัยอ่อน เด็กใหม่ หมายถึง เด็กสาวคนใหม่

“และที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจของเขาก็คือ ไปให้ไกลๆจากเสียงของเจ้าหนี้ที่อาจจะทวงถามหนี้สินที่เขาพลัดผ่อนมาหลายครั้งแล้ว และเสียงของสมุห์จากเบงก์ที่เขาเคยเดินบัญชีก็ไม่เคยนำฟังเลยในกรณีที่เชื่อกของเขา **देंง...**”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 46)

देंง หมายถึง ใช้ไม่ได้ ไม่มีเงิน

“ได้ข่าวว่าช่วงนี้งานด้านคุณนรศกำลัง **บุม** ”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 65)

บุม หมายถึง แพร่หลาย รุ่งเรือง เป็นที่นิยม เจริญก้าวหน้า

“อย่างที่เขายกกว่าเปลี่ยนบรรยากาศนั้นใช่ไหมครับ อยู่กับบ้านนานๆมันไม่สู้ พอคิดที่ผิดทางเป็น **ชูซ่าส์...**”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 13)

ชูซ่าส์ หมายถึง เกิดอาการกระเหี้ยน กระหือ ตื่นตัว หรือ กระปรี้กระเปร่า

เพ็งรู้เน่แหละครับ เอ...คุณบุญเจียมนี้แกชอบ**เขมือบ**คนใช้หรือครับเห็นหน้าตาสุภาพเรียบร้อย ”

“นักล่า **ชั่นอ่อง** เขียวละคุณ ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 29)

เขมือบ หมายถึง กลืนกิน กินอย่างตะกละ ในที่นี้หมายถึง เอาคนใช้เป็นเมีย

ชั่นอ่อง หมายถึง ชั่นเยียม ชั่นเลศ เจ้า

“ปลัดหนุ่มแรงเร้าเพราะดีกว่าค่อมเหล้ากันเจิบๆ มีเรื่องเล่าสู่กันฟังบ้างก็พอแก้ความเซ็งในหัวใจได้บ้าง ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 41)

เซ็ง หมายถึง เบื่อหน่าย อืด คลายรส หมดสนุก

“ลุง मैंผู้เจ็บป่วยอย่างโหดร้ายขึ้นมาประกอบ ผู้ฟังทั้งสองเลยนั่งงันไปไม่ซักถาม เพราะรู้ว่าลุง मैंจะเบรคแตก ชิบปากขาดอีกแล้ว ”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 44)

เบรคแตก หมายถึง ระวังโทษจะไม่อยู่ หยุคไม่ได้

“นายคำลีเป็นสามีประเภท หงอเขียนชื่อ ต่อภรรยาเสียจริงๆจังๆ ขนาดว่าเวลานอนยัง แทะจะไม่กล้ากรนนั้นเทียว”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 44)

หงอเขียนชื่อ หมายถึง กลัวจนตัวงอ เกรงกลัวจนไม่กล้าหือ

“นี่แหละเขาเรียกว่า คำดับเปิด ”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 54)

คำดับเปิด หมายถึง หญิงผัวคำมีเสน่ห์ทางเพศ

“บางคืนแกเมาฟิวส์ขาดอยู่ตามร้านเหล้า...”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 157)

ฟิวส์ขาด หมายถึง ควบคุมอารมณ์ไม่อยู่เพราะความโกรธ

“กินอย่างเดียวกว่า ฟิงที่ไรหมด มู้ด ทุกที ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 149)

มู้ด หมายถึง อารมณ์

แต่ผมก็ขอยืนยันว่า ผมได้พบกับปองฤทัยที่ชายหาดบางแสนอันสุดสะหล่อนั้นจริงๆ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 175)

สะหล่อ หมายถึง แล่ เลือก และเซ่อ เซยไม่ทันสมัย

“ภาวะเศรษฐกิจอย่างนี้เรอก็รู้ว่าประคองให้พันอุปสรรคได้ ก็ เฮงเต็มทีแล้ว”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 178)

เฮง หมายถึง โชคดี

“เธอเป็นนักศึกษาหญิงที่น่ารัก หน้าตาเรียบๆ เก๋ขึงเกล้าก็ดูเป็นความสวยได้ในทัศนะของผู้ชายที่ไม่คลั่งไคล้ เซ็กซ์ จิมโบล”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 194)

เซ็กซ์ จิมโบล หมายถึง หญิงที่มีลักษณะช่วยวนอารมณ์ทางเพศ

11. คำภาษาตลาด

คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือความเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายกันได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษานวนิยายและเรื่องสั้น ของหยกนุรพา พบการใช้คำภาษาตลาดในบทสนทนาของตัวละครแต่ละตัวได้อย่างเหมาะสม ทำให้ตัวละครมีลักษณะสมจริงมากขึ้น เช่น

“และพี่สาวของครูอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นแม่หม้ายผัวตาย ”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 57)

“ฉันไม่กล้าบอกกับ คุณนาย ทองห่อว่า สารพัดเครื่องคัมที่วางล่อตาเรียงรายอยู่นั่นฉันไม่เคยกิน และทำกินก็ไม่ได้ด้วย ”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 76)

“อ๊ะอ๊า...คนสวย ค่า ยังไง ก็ฟังไพอะนะ น่าอิจฉาผัวแก่เหลือเกินพับผ่า”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 145)

“เดินไปทางไหนใครๆ ก็ตราหน้าว่าชั่วช้าสารเลว เป็น ช็อคการี”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 296)

ช็อคการี หมายถึง กะหรี หญิงโสเภณี

“คุณนี่ไม่เคยอวยชัยให้พรผมเลยนะครับ **แข่งตะบัน**”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 122)

“ฉันไม่ได้ **ดัดจริต** ทำไว้ตัวหัวสูงเพราะหวังจะให้คนอื่นคิดว่าฉันเป็นผู้ดีดินแดงหรอกนะชิต... ฉันเป็นเพียงกะหรี่เก่ามาก่อนคนหนึ่ง ไม่ใช่ผู้หญิงวิเศษวิโสมาจากไหน ”

(พิศวาสมีด, 2537: 228)

“เฮ้ย...” เสียงร้องลั่นบ้าน “พวกคุณนี่เขาไม่เคยเดียวได้ท้องไส้บรรลัยกันหมดหรอก อ้าวไปเอาเหล้ากับโซดาที่ร้านเดี๋ยมาดึกว่า รอ **เดียวเดียว**”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 162)

“พรุ่งนี้เข้าไปยางโทนก็ **เจอ มันครับ** ไอ้เดช ” เสียงสวนคำออกมา “ **ถึงมันจะติด ทำ** นักเลงอยู่หน่อย แต่ก็ใจถึงครับ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 166)

“เพราะมันหล่อแหลมต่อสายตาจ้องจับของเพื่อนร่วมงานที่ชอบ **แสสอ** ในกิจส่วนบุคคลของคนอื่น และมันใจได้เลยว่ามันจะต้องกลายเป็นเหยื่อน้ำลายอันโอชะของกลุ่มมิตรจิตไม่ **ว่างพวกนั้น**”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 49)

“ผมเพียงแต่บอกให้เธอรู้ว่าตอนนี้ผมไม่มีเงินแล้ว ไม่มีทางไขว่เขวจากที่ไหนได้เลย แถมยังมีหนี้ท่วมหัวท่วมหูบานตะไท”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 73)

“ร้านนี้กรอยากจะตอบรับในทันที แต่ก็ยังไว้ด้วยวิสัยหญิง...ที่ไม่ร้าน”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 81)

“นั่นแกก็จะให้คนใช้เป็นฝ่าย บุกตะลุย จนคุณบุญเจียมหยอดน้ำข้าวต้ม”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 35)

“อย่างเราชักหน้าไม่ถึงหลังยัง ตะบัน กันได้ทุกรสเลยนี่”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 45)

“พอเดินเข้าบ้านต้องรีบเค็ดใบฝรั่งข้างรั้วเลี้ยว หยับๆ เหมือนหมาจับรองเท้า”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 47)

“แกเลยเป็นบุคคลตัวอย่างให้ เมียปากม้า ของชาวบ้านยกขึ้นเหน็บแนมผัวหลังยาวได้
อย่างสบายปากสบายคอ เล่นเอาคนที่ถูกตีกระทบเคื่องๆ โกอ้วนไปตามๆ กัน”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 59)

“ดีไม่ดีได้โดนผัวเขาเอาเท้าหุ้มหนังแห้ง ยัน ขอดอกเขาเสียววัดไปเปล่าๆ ปลื้ๆ”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 79)

“เราเกิดมาเป็นคนเราจะลืมตัวไม่ได้ ต้องตื่นแต่ดินอยู่เสมอนะคุณ”

“คนลืมตัวหลงตัวนะผมเห็นพินาศไปกับตา เยอะแยะ แล้ว”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 91)

“เพราะเธอต้องการให้ข้าพเจ้าเป็นนักปกครองเช่นเดียวกับโคตรเหง้าวงศ์ตระกูลของเธอ
เคยเป็นมา”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 52)

“ใช่ แล้วเราก็ระยำทั้งคู่ กวักมือให้มันมารับเสขทานอย่างเต็มอกเต็มใจเสียอีก”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 159)

12. คำตำหนิหรือคำหยาบ

เป็นคำตำหนิ คำสบถสาบาน และคำเสียดสีที่สื่อไปในทางหยาบคาย คำประเภทนี้ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือเขียน ในนวนิยาย และเรื่องสั้น ของหยก บุรพามีความประสงค์ที่จะใช้คำหยาบเพื่อให้มีรสชาติถึงบทบาทยิ่งขึ้น เช่น

“อยากแตกของถูกถ้าไม่มีปัญญาซื้อถ่อชาติหน้า”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 17)

“มองหาพ่อมึงหรือไงวะ ไอ้เหี้ยหยก”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 130)

“ฉิบหายแล้วละมึง !”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 131)

“ในความรู้สึกของฉันพี่นวลเป็นผู้หญิงที่น่ารัก สะสวยแบบสาวไทย มีความขยันและเจียวหึงเป็นอาภรณ์ ไม่เอาแต่แต่งตัวฉาบฉวย แล้วเตร็ดเตร่ ตอแหล เหมือนสาว ๆ บางคนในตลาดที่ฉันทเคยเห็น”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 223)

“เพราะว่า ตุต มันขาดแล้วฉันเย็บปะไว้เป็นรูปใบโพธิ์”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข:243)

“ปากดินัก แตกตื่นให้รู้สึกเสียว ” เกียรติยศ คำรามลั่น

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 332)

“ไอ้สัตว์ หั้วหมอเธอะ ! ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 265)

“ตายหะ...ลืมถามว่าชื่ออะไรอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 40)

“ท้อ แต่มันถอยไม่ได้ กำลังกะปลกกะเปลี่ยอย่างนี้ขึ้นลงจากหลังเสือก จิบหาย ลูกเดียว”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 231)

“หล่อนได้ยินได้ฟังถึงความน่ารังเกียจสารพัดสารพันของผู้หญิงที่เป็นโสเภณี ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกกันว่า ซ้อคการี กระหรี คนขายตัว หญิงคนชั่ว หรือไม่ว่าจิกกระหม่อมกันจะแจ้งเลยว่า อีดอกทอง”

(พิศวาสมีด, 2537: 29)

“ไอ้เวร ! จันทร์ดำโพล่งออกไป

(พิศวาสมีด, 2537: 153)

“บอกตรงๆ อ้าวไม่เคยห่วย ลูกจ้างผู้หญิงคนไหน เท่ากับจันทร์นี้เลยจริงๆ ให้ ตายหา ตายโหงชีวิต”

(พิศวาสมีด, 2537: 195)

“เหมือนไอ้ผีบ้า !” เขาพิมพ์ใส่หน้าตัวเองเมื่อเห็นภาพสะท้อนในกระจกเงา

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 40)

“นอกเหนือเงินเดือนประจำ ซึ่งจะต้องถึงมือ อีแก่ ที่บ้านครบทุกบาททุกสตางค์”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 12)

“แต่ร้านที่จัดใหญ่โตหรูหรา ถ้างวลารสอาหารหรือเครื่องดื่ม ไม่เป็นสับปะรด หมาแตก แล้วละอย่าหวังเลยว่าคนจะเดินเข้าร้านอีก”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 61)

“เซอะ – ยังไม่เจียม...ยัดห้- เหล้าแทบทุกเย็น”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519 : 112)

“พอเหล่าเข้าปากได้ทีแล้วก็ต้องจับตูดจับกันคนเสิร์ฟในร้านเหล่าทุกทีเกือบโดนลาก
ขึ้นโรงพักหลายทีแล้ว”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 114)

13. คำภาษาถิ่น

หมายถึง คำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษากลาง เช่น

“บริเวณบ้านเป็นที่ราบกว้าง ด้านหนึ่งลาดลงไปสู่หนองน้ำ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า
“กูด” ซึ่งอยู่ไม่ห่างตัวบ้านเท่าใดนัก

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 126)

14. คำภาษาต่างประเทศ

ภาษาไทยในปัจจุบันมีคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนอยู่ด้วยเป็นอันมาก เช่น
ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาอังกฤษ ฯลฯ คำจากภาษาเหล่านี้บางคำเข้า
มาอยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทยและไม่สามารถหาคำไทยที่เหมาะสมมาใช้
แทนได้

หยก บุรพาได้นำคำในภาษาจีน และภาษาอังกฤษมาใช้ในนวนิยายและเรื่องสั้นเป็น
จำนวนมาก โดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและตัวละคร ส่วนใหญ่เป็นคำทับ
ศัพท์ที่ใช้กันแพร่หลาย ดังตัวอย่างเช่น

14.1 คำภาษาจีน

“แต่ส่วนมากแล้วจะจ้าง จีบกั๋ง เพราะพวกนี้ลงของได้เร็ว....”

(อยู่กับกั๋ง, 2536ข: 122)

จیبกั๋ง หมายถึง กรรมกร ผู้ใช้แรงงาน

“สินค้าจากกรุงเทพฯ มาถึงอำเภอได้อีกทางหนึ่งโดยทางเรือที่ทำน้ำแห่งหนึ่ง
เรียกกันว่า ท่าเรือส่ง สร้างถาวรให้เป็นท่าจอดของเรือ **เอี่ยมจุ่น** ขนาดกลางซึ่งมีเกือบสิบลำ ”

(อยู่กับกัง, 2536ข: 122)

เอี่ยมจุ่น หมายถึง เรือขนาดใหญ่สำหรับขนถ่ายสินค้าและบรรทุกสินค้า

“แต่หน้าหนาวเราจะมีผ้าห่มพิเศษอีกผืนหนึ่ง เป็นผ้าห่มหนา และหนักผืนใหญ่
สีแดง เรียกว่าผ้าผวย “**ซัวต้ง**” ผืนเดียวห่มคลุมได้ 2-3 คน”

(อยู่กับกัง, 2536ข: 155)

“อาเถอะ **อาแป๊ะ** สักวันหนึ่งหรือ **อ้าว** อาต้องฟังพาอาศัย **อาแป๊ะ บ้าง**”

“ถ้าแก่ก็ยอมรับว่าเขาทำงานดีมาก แต่ก็จะต้องปลดเขาออกเพื่อลด**โสหู้**ของ
โรงงาน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 11)

อาแป๊ะ หมายถึง ลุง **อ้าว** หมายถึง นั้น คำเรียกแทนตัวเอง **โสหู้** หมายถึง
ค่าใช้จ่าย

“ถ้าแก่ใหญ่ๆหลายคนในสมัยนี้นะ**เตี้ย**เขากังเขาหรือแม้แต่ตัวเขาเองเคยเป็น **เจ๊ก**
ขูดมาขายก็มี”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 16)

เตี้ย หมายถึง พ่อ **กัง** หมายถึง ปู่ ตา **เจ๊ก** หมายถึง คำเรียกคนจีน

“เมื่อเช้าหากไม่หิวจนเกินไปเขาจะไปกินอาหาร **กงสี**ที่โรงงานจัดไว้ให้ลูกจ้าง
กินฟรี”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 20)

กงสี หมายถึง ของกลางที่ใช้ร่วมกัน

“เซ่งยี่ม นึกขบใจแป๊ะกิมที่ไปตลาด ยังอุตสาห์มีแก๊ใจเอื้อเอ็นดูลูกของหล่อน ถึงกับซื้อ อ๊วจาก้วย หรือที่คนไทยเรียกกันว่า ปาท่องโก๋ติดมือมาฝากให้กิน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 46)

อ๊วจาก้วย หมายถึง ของกินชนิดหนึ่งของจีน ทำด้วยแป้งสาลี ตัดเป็นท่อนๆ แล้ว จับคู่ติดกันทอดน้ำมันให้พอง

“ชาวจีนมียาประเภทสมุนไพรแผนโบราณมากมายหลายขนานทั้งสำหรับรักษา โรคภัยไข้เจ็บ และสำหรับบำรุงสุขภาพ ที่เรียกกันติดปากคนไทยว่า ยาโป้ว”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 109)

ยาโป้ว หมายถึง ยาบำรุงกำลังให้มีสมรรถภาพทางเพศ

“เขียงหมูขายปลีกอย่างเขาต้องยำเกรง ยี่ปั่ว มาก ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 115)

ยี่ปั่ว หมายถึง พ่อค้าขายส่ง

“เพราะคำ เซ่ง คำ แป๊ะเจี๊ยะ รวมแล้วคงจะหลายหมื่นบาท ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 121)

เซ่ง หมายถึง รับโอนสิทธิหรือกิจการจากอีกคนหนึ่งโดยเสียค่าตอบแทน

แป๊ะเจี๊ยะ หมายถึง เงินกินเปล่า

“เก๋ำเจ้ง...” แป๊ะกิมดำพึมเพราะสุดควันเข้าไปเต็มรักจนไอลออกมาเค็กๆ

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 220)

เก๋ำเจ้ง หมายถึง ลูกหมา เป็นคำคำในภาษาจีน

“เมียอ้วนนะซี อีเอาเชือกขึ้นมาลูบๆคลำๆ อยู่พอดีอ้วนเปิดประตูห้องเข้าไปเห็นเข้า นี่ถ้าขึ้นไปซ้ำอีกสักพักเดี๋ยวก็คงได้ทำ กงเต็ก ให้เมียอ้วนเน่ๆเลย”

“แล้วลงมาทำไมล่ะ ไม่มีใครอยู่ด้วยเดี๋ยวอาซิมแกเกิดคิดสั้นขึ้นมาอีกจะช่วยกัน ไม่ทัน”

(พิศวาสมีด, 2537: 109)

กงเต็ก หมายถึง การทำบุญให้แก่ผู้ตายตามพิธีจีน อาซิม หมายถึง ป้า

“เรื่องอะไรมันจะยอมให้เราไปนั่งเสวยสุขเป็น เจ้าแก่นี่ คนที่สองในร้านของมัน”

(พิศวาสมิด, 2537: 162)

เจ้าแก่นี่ หมายถึง หญิงจีนที่เป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นภรรยาของเจ้าแก่

“เออๆช่วยทีเถอะวะ เราก็คนเก่าคนแก่ เล่าก๊วนกัน มาอีกแล้วจะเลียงเบียร์อีก ”

(พิศวาสมิด, 2537: 197)

เล่าก๊วน หมายถึง คนเก่าแก่ เป็นคนจีนด้วยกัน

“แก่ได้อาหารและที่ซุกหัวนอน อย่างไม่ต้องกังวล สมควรแก่อัฏภาพ ช้าตอน
ตรุษจีนยังได้เงิน เต๊ะเอีย อีกก้อนหนึ่งเป็นบำเหน็จ ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 8)

เต๊ะเอีย หมายถึง เงินที่ให้เป็นพิเศษในเทศกาลตรุษจีน

“เพราะทั้งหมดที่ได้รับมานั้น แกจะส่งทาง โปยก๊วน ไปให้แก่ลูกเมีย...”

(คำแบบจีน, 2538ก: 9)

โปยก๊วน หมายถึง เอกสารที่เกี่ยวกับการส่งเงินทางจดหมายไปเมืองจีน

“เสี่ย เป็นคำเรียกในเชิงยกย่อง ใช้กับผู้ที่เป็นทายาทของเจ้าของกิจการค้าขายที่มี
ความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นหลักเป็นฐาน ”

(คำแบบจีน, 2538 ก: 26)

เสี่ย หมายถึง ชายร่ำรวย ชายที่มีฐานะที่จับจ่ายเงินคล่อง

“คนจีนส่วนใหญ่มีความคิดในการก่อร่างสร้างตัว บ้างก็ประสบผลสำเร็จรุ่งเรือง
ได้เป็น เจ้าแก่ สมมโนรต ที่อับโชคหรือค้อยาสนา ถึงกับต้องหลบหนีหน้าเจ้าหนีไปก็มีไม่
น้อย ซึ่งมีศัพท์แสลงทางจีนเรียกว่า เจ้าโล่ว แปลว่า หนี นั่นเอง อีกคำหนึ่งที่ใช้ในนัยเดียวกันก็คือ
เจ้ง นั่นเอง ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 27)

เจ้าโล่ว หมายถึง หนีหนี เจ้ง หมายถึง ขาดทุนย่อยยับ

“นายหลูเป็นเจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง รับปลูกบ้านสร้างตึกแถวร้านค้า
และอาคารต่างๆไป มี ยี่ห้อ_”

(คำแบบจีน, 2538ก: 69)

ยี่ห้อ หมายถึง เครื่องหมายสำหรับร้านค้า หรือการค้า

“คนจีนเป็นผู้ที่มีหัว เซ่งลี้ มาตั้งแต่เกิด ” เซ่งลี้ หมายถึง ค้าขายหากำไร

(คำแบบจีน, 2538ก: 103)

“เพื่อนของนายหลิมได้เห็นว่า ลูกจ้างคนหนึ่งมีหน่วยก้านดี จึงดึงขึ้นมาเป็น หุ้นส่วน ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 87)

หุ้นส่วน หมายถึง ทุนที่เข้ากันเพื่อทำการต่าง ๆ

14.2 คำภาษาอังกฤษ

“หล่อนเป็นผู้เลือก คอนโดมิเนียม แห่งนี้เองเพื่อเป็นหอห้อง ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 11)

คอนโดมิเนียม หมายถึง อาคารที่อยู่อาศัย ลักษณะเป็นห้องชุด

“หล่อนไม่ แคร้ ว่าซัซจะเป็นอย่างไรต่อไป...”

“ขณะที่ ลิฟต์ สู้ชั้นล่างหล่อนรู้สึก bahwaหัวใจพองโตได้กลิ่นไอของชีวิตเสรี

อบอวลชวนใจ ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 21)

แคร้ หมายถึง เอาใจใส่ ระวัง สนใจ ลิฟต์ หมายถึง ห้องเล็ก ๆ ขบวนอยู่กับ

ลาดตะลิง

“ที่ปีกหนึ่งของอาคาร ไฮเต็ล มี คิอพีฟิซอป ขนาดย่อมๆเปิดบริการ ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 23)

โฮเต็ล หมายถึง โรงแรม

ค็อฟฟิซอป หมายถึง ร้านขายเครื่องดื่ม อารวมทั้งอาหารและสิ่งบันเทิงอื่นๆ

ประกอบ

“หล่อนฉวย แมกาซีน แฟชั่นฝรั่งเศสเล่มหนึ่งจากชอกที่นั่งเตรียมไว้ข้างฝ...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 24)

แมกาซีน หมายถึง นิตยสาร วารสาร

“พญิบเปียร์แซมซ่า นึกผิดหวังเล็กน้อยที่ไม่ทันได้หยิบบุหรีกับไลต์เตอร์

ออกมา”

“ครู่ต่อมาสลัดกึ่งถูกยกมา เสิร์ฟ ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 26)

ไลต์เตอร์ หมายถึง ไฟแช็ก เสิร์ฟ หมายถึง ยกอาหารหรือเครื่องดื่มมา

บริการ

“ชายหนุ่มพาพนักงานใน แคนเตอร์ คนหนึ่งออกไปภายนอกห้องอาหาร...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 36)

แคนเตอร์ หมายถึง โต๊ะสำหรับรับจ่ายเงินตามร้านค้า

“แฮปปี้ กะปิศาจที่ไหนล่ะ...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 47)

แฮปปี้ หมายถึง มีความสุข

“หล่อนจะขับรถส่วนตัวคันแพงไปจอดทิ้งไว้ที่ คาร์เรนต์แห่งใดแห่งหนึ่ง”

“และหล่อนจะเลือกเอาเฉพาะคันที่ติด फिल्म กรองแสงอย่างทึบที่สุด ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 66)

คาร์เรนต์ หมายถึง ที่จอดรถ फिल्म หมายถึง แผ่นวัตถุบางฉาบผิวด้วย

สารเคมี

“พรุเป็น ดีไซน์เนอร์ ออกแบบให้ห้องเสื้อแห่งนี้เป็นประจำ...”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 111)

ดีไซน์เนอร์ หมายถึง นักออกแบบ

“หันซ้ายหันขวาเจอแต่งานเร่งๆ ทั้งนั้นไหนจะออร์เดอร์จากเมืองนอก ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 116)

ออร์เดอร์ หมายถึง คำสั่ง คำสั่งซื้อสินค้า

“ที่ผมว่าแม่จะต้องดีใจนะตรงที่คุณเปิดโอกาสให้ผมได้แสดง สปีริต ความเป็นผู้
รู้คุณคนไงล่ะครับ ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 124)

สปีริต หมายถึง นำใจยึดมั่นในกติกาหรือแบบแผนอันสมควรของหมู่คณะ

“บ้านนอกที่เปิดศึกล้างตระกูลกันซึ่งเดี๋ยวนี้ พล็อต เรื่องก็ซ้ำๆ ซากๆ เหมือนกัน ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 130)

พล็อต หมายถึง แผน โครง กะแผนไว้ โครงเรื่อง

“ใจคอผมเป็นยังไงก็รู้ๆ กันอยู่...ผมเชื่อไอเดีย_คุณจริงๆ นะ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 132)

ไอเดีย หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์

“ทีนี้ถ้าเนื้อหนังหรือ ฟอรั่ม หนังสือไหนอ่อนไปสักหน่อย ก็ต้องมาโหมหนัก
ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ครับ ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 133)

ฟอรั่ม หมายถึง แบบ ท่าที่ ชั้นเชิง ตัวอย่าง

“แต่เดี๋ยวนี้นี้มี ดิสโกเทก มีคาเฟ่ มี ค็อกเทลเลาจน์ มีวงดนตรีลูกทุ่งคังๆ เปิดแสดง
ตามโรงหนังซานเมืองทุกวัน ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 137)

ดิสโกเทก หมายถึง สถานบันเทิงที่เปิดเพลงให้เต้นรำในจังหวะดิสโก้และจังหวะ
ร็อนแรง

คาเฟ่ หมายถึง ร้านอาหารและเครื่องดื่มประเภทมีแอลกอฮอล์อาจรวมถึงมีการ
แสดง

ค็อกเทลเลาจน์ หมายถึง ร้านขายเครื่องดื่มและของมีนเมา

“ใครก็ตามหาความต้องการหรือสนใจการพักผ่อนบ้าง ก็ย่อมจะหาช่องทางได้...
อย่า **ซีเรียส** กับงานมากนักซีคะ ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 142)

ซีเรียส หมายถึง เคร่งเครียด เอาจริงจัง จังจ้ง

“ทรงยศเลือกนั่งในที่มุมอับ แล้วสั่งรันตีมาดื่ม ปฏิเสธการเรียกโฮสเตส สาว
สวยที่พร้อมจะเป็นคู่สนทนาโดยแลกกับการสั่งเครื่องดื่ม ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 154)

โฮสเตส หมายถึง บริกรหญิง

“หน้าสวยหวานแต่มี **เซ็กซ์แอปพิล** ผิวผ่อง แต่บ่งยังไม่เห็นว่าทุ่ หรือ เรียว...”
เขาจะระเินเหมือนอ่านหนังสือให้ครูฟัง “เดินเหินใช้ได้ **สมาร์ต** พอสมควร ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 169)

เซ็กซ์แอปพิล หมายถึง ความขวนใจทางเพศสมาร์ต หมายถึง ฝั่งผาย สง่างาม

“โธ...ก็ออก **สตาร์ต** ด้วยการเป็นนางแบบเดินโชว์ชุดชั้นใน ชุดโนบรา อ้าซ่า
อย่างนั้นจนเขาจำหน้าได้ทั้งเมืองแล้ว”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 169)

สตาร์ต หมายถึง เริ่มต้น

โนบรา หมายถึง ไม่ใส่เสื้อยกทรง

“ก็คนรุ่นเก่าๆ ในวงการนี้เขาวาง **สเปก** กันมาอย่างนั้น...”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 170)

สเปก หมายถึง คุณสมบัติหรือลักษณะตรงตามข้อกำหนด

“นางผู้ร้าย หรือ ตัวอิจฉาก็ต้องอีก สไตล์ หนึ่งบรรทุกความเลวร้ายไว้สารพัดแบบ”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 171)

สไตล์ หมายถึง รูปแบบ

“แต่ต้องเกิดในฤกษ์ดาวโป้ดาวยั่ว เป็น เช็กซ์สตาร์ อย่างว่า”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 171)

เช็กซ์สตาร์ หมายถึง ดาราดาวยั่ว

“ชุดอาบนํ้าที่เราคงจะไม่ต้องทำเอง ที่จะทาบตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ที่เขา
เป็นเอเยนต์จากต่างประเทศให้มาร่วมรายการกับเรา ”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 205)

เอเยนต์ หมายถึง ตัวแทนจำหน่าย

“ประจวบเหมาะที่มาทางนี้พอดีจะไปร่วมพิธีเปิดร้าน จิวเวลรี ของคนรู้จักกันที่
ใกล้ๆ ”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 209)

จิวเวลรี หมายถึง เพชรพลอย

“ในสายตาของบุคคลภายนอกมักจะมองเห็นแต่เพียงคราบ เพลย์บอย เจ้าสำราญ
ของเขา ”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 224)

เพลย์บอย หมายถึง คนเจ้าสำราญ ชายเจ้าชู้

“ถ้าคืนนี้ ฟาวล์ ละก็หนังต้องคาไปอีกเป็นเดือน ”
(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 232)

ฟาวล์ หมายถึง พลาด ผิดกติกา เสียเปล่า

“ผู้หลักผู้ใหญ่ที่ไหนๆ ก็เป็นอย่างนี้ทั้งนั้นแหละค่ะ คร้าเคร่งกับงานหนักๆ มันก็ต้องมีเอนเตอร์เทนเมนต์ มั่งซีคะ...”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 239)

เอนเตอร์เทนเมนต์ หมายถึง การให้ความสำราญ การมหรสพ

มโนมองดาทรงยศ “ ว่ามาก่อนเลยก่อนที่จะ **ดริงก์** กันให้สำราญบานใจ ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 301)

ดริงก์ หมายถึง การดื่มสุรา

“มโนทำหน้าที่ **บาร์เทนเดอร์** อย่างคล่องแคล่ว ผสม **วิสกี** แจกรอบวงแล้วยกแก้วขึ้นจิบนำคนอื่น ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536 ก: 302)

บาร์เทนเดอร์ หมายถึง พนักงานผสมเหล้า

วิสกี หมายถึง เครื่องดื่มสุรา

ชนิดหนึ่ง

“เปล่า...อยาก **ลักกีอินเลิฟ**มากกว่า ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 324)

ลักกีอินเลิฟ หมายถึง โชคดีในความรัก

“ส่วนอีกคนหนึ่ง มักจะเตร็ดเตร่ไปตามรมณีสถาน หลังจากเลิกงานในบริษัท **เอ็กซ์พอร์ตอิมพอร์ต**ที่ได้รับมอบหมายจากนายอุทัยให้เป็นผู้บริหาร ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 301)

เอ็กซ์พอร์ตอิมพอร์ต หมายถึง นำเข้าและส่งออกสินค้า

“ครั้นไม่พบหล่อน จึงเดินต่อไปยัง **เทอเรซ** ทางปีกซ้ายของตัวบ้าน ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 336)

เทอเรซ หมายถึง ระเบียง นอกชาน

“บัณฑิตหนุ่มสาวพากันเกี้ยวพาราสีของตนเข้าสู่ **ฟลอรัสลาส...**ในช่วง **มิดไนท์**”

“ครับ...ผมให้เขาเตรียม **เฮลิคอปเตอร์** ไว้พร้อมแล้ว ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 397)

ฟลอรัสลาส หมายถึง เวทีเต้นรำ **มิดไนท์** หมายถึง เวลาเที่ยงคืน ดึก

เฮลิคอปเตอร์ หมายถึง อากาศยานชนิดหนึ่ง เครื่องบิน ไม่มีปีก ขึ้นลงในแนวดิ่งได้

“นักทำกิจกรรมนอกหลักสูตรส่วนมากเปอร์เซ็นต์การเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีต่างๆ ที่บางครั้งจำเป็นต้องขาดเข้าฟัง **เลกเชอร์** ไปบ้าง ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 21)

เลกเชอร์ หมายถึง การจดสรุปสาระสำคัญ บรรยายคำสอน คำบรรยายวิชา

“บทบาทนอกห้องเรียนของนักศึกษาปีแรกจึงไม่มีอะไรมากไปกว่าการไป **มิตติ้ง** การซ้อมเชียร์ ”

พันธะชีวิต (หยก นูรพา, 2538 ข: 28)

มิตติ้ง หมายถึง การประชุมอบรมสัมมนา

เชียร์ หมายถึง ไซโยโห้ร้องเพื่อให้กำลังใจนักกีฬา พุดจาสนับสนุน

“ ตกคึกเมื่อสิ้นรายการ **แคมป์ไฟ** แล้ว ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 37)

แคมป์ไฟ หมายถึง กิจกรรมรื่นเริงที่เล่นรอบๆกองไฟ

“การทำกิจกรรมนี้จำเป็นด้วยหรือที่จะต้องห่างๆจากผู้หญิง หรือว่าเป็น **เทรคดิชั่น** ของผู้นำที่จะมีเพื่อนผู้หญิงเปิดเผยไม่ได้”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 62)

เทรคดิชั่น หมายถึง ประเพณี วัฒนธรรม

“ตามพี่กลับมาที่โต๊ะ เรียก**บิล**มา**เคลียร์** เก็บซองบุหรี่กับ**ไลต์เตอร์** ไม่สนใจกับ
บรันดี”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 7)

บิล หมายถึง ใบเสร็จรับเงิน ใบเก็บเงิน **เคลียร์** หมายถึง จ่ายเงิน

“ทำตัวเหมือนน้ำกับน้ำมันอย่างนี้ เรื่องมันก็ไม่มีวัน **แฮปปี้เอนด์**หรอกค่ะ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 11)

แฮปปี้เอนด์ หมายถึง จบลงอย่างมีความสุข จบลงด้วยดี

“อะไรคือสิ่งที่คุณเรียกว่าพยายาม การตั้งเงื่อนไขต่อกัน การจำกัดคำตอบ แค่นี้
เซย์โนเซย์เยส”

เลี่ยนสมรส (หยก บุรพา, ม.ป.ป.: 12)

เซย์โนเซย์เยส หมายถึง ปฏิเสธหรือ ขอมรับ

“แต่ก็ยังโอบกอดอยู่ที่ช่วงเอวซึ่งปกคลุมด้วยชุดนอนและ **ไนท์กาว์น**ตัวงาม ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 15)

ไนท์กาว์น หมายถึง เสื้อคลุมนอน

หล่อนเน้นเสียง “**เค็ส**ของคุณไม่เหนียวไปกว่าแรงของฉันทะ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 16)

เค็ส หมายถึง กรณี เรื่อง

“ครั้นถึงวันหยุดสุดสัปดาห์ย่อมหมายถึงการเดินทางไปพักผ่อนชายทะเล หรือ
รีสอร์ทบนเขาสวย และบางคราวที่เป็น **สองวีคเอนด์** ก็ไม่พลาดที่จะไปเที่ยวสิงคโปร์หรือฮ่องกง...”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 32)

รีสอร์ท หมายถึง สถานที่ตากอากาศ

ลองวิกเอนด์ หมายถึง วันหยุดสุดสัปดาห์ที่ยาวกว่าปกติ

“หล่อนเคยคิดที่จะซื้อรถเก๋งเล็กๆ สักคันหนึ่งไว้ใช้เอง แต่ก็ยังไม่กล้าตกลงใจ เพราะขนาด เซกนด์แฮนด์ และเก่าหลายปี คันหนึ่งก็ยังเป็นแสน”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 36)

เซกนด์แฮนด์ หมายถึง ใช้แล้ว ผ่านการใช้งานมาแล้ว มือสอง

“ในเมื่อแต่ก่อนนั้นเธอปักใจไปว่าตามพี่มีเงินถุงเงินถัง ทั้งเปย์ ทั้ง ปลื้ส เธอ ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 73)

เปย์ หมายถึง จ่าย ชำระเงินให้ ปลื้ส หมายถึง ตามใจ

“โอเวอร์ ไทม์ ้วย...” ลูกแม่นกระซิบส่งตัวเองทุกครั้งที่ได้รับเงินจากกิจการพิเศษ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 12)

โอเวอร์ ไทม์ หมายถึง ทำงานล่วงเวลา ค่าจ้างที่ได้รับจากการทำงานล่วงเวลา

“ก็ควรที่จะได้รู้ แบ็คกราวนด์ แกไว้ประดับสติปัญญาบ้างแม่เล็กน้อยก็ยังดี”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 76)

แบ็คกราวนด์ หมายถึง พื้นฐาน เบื้องหลัง ภูมิหลัง ฉากหลัง

“ขออย่างเดียวตอนเข้ามาทำงานอย่ามานั่งไถ้อ้ากเพราะ แองก์โอเวอร์ก็แล้วกัน”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 82)

แองก์โอเวอร์ หมายถึง เม้าค้าง อาการอ่อนเพลียและงุนงงเมื่อตื่นหลังจากดื่มสุราอย่างหนัก

“นอกจากวันต้นๆเดือนนี้จะนั่งอย่างสุขุมนุ่มอยู่ในร้านอาหาร ของแม่แซมซ้อย
กู๊กนัมเบอร์วันของชาวบ้านพักหลังอำเภอ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 110)

กู๊กนัมเบอร์วัน หมายถึง แม่ครัวฝีมือดีอันดับหนึ่ง

“ใครที่ไม่เคยเปิดบัญชี ชุนยัคเซ็น กับ เรสตัวรอนค์ ของแม่แซมซ้อย ถือกันว่าคน
นั้นไม่มี เครดิต”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 111)

เรสตัวรอนค์ หมายถึง ภัตตาคาร เครดิต หมายถึง ความน่าเชื่อถือ
ทางการเงิน

“เอ๊ะ ทำไมหรือครับ มีอะไรผิดฟอร์มหรือ ลุงแมน ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 124)

ฟอร์ม หมายถึง แบบอย่างที่ถูกต้อง

“ดีเหมือนกัน ข้าพเจ้าตอบ แล้วเรียกคน เสิร์ฟ เพื่อขอบิลล์”

(เบื้องหลังปริญา, 2540: 114)

“เดี๋ยวก็ได้.. เขาตอบเนิบๆ รอบ้อยมันเสิร์ฟอาหารมาครบก่อนแล้วค่อยคุยกัน ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 189)

บ้อย หมายถึง พนักงานรับใช้ในโรงแรมหรือภัตตาคาร

15. คำภาษาหนังสือพิมพ์

หมายถึงคำที่นักหนังสือพิมพ์สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความตื่นเต้น เร้าความสนใจผู้อ่าน เช่น
เรียบร้อยโรงเรียนจีน มีแต่ตายกับตายลูกเดียว ห้อง วิ.ไอ.พี.

จากการอ่านและวิเคราะห์การใช้คำในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา ไม่พบคำ
ภาษาหนังสือพิมพ์ เพราะเรื่องราวและตัวละครไม่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์

16. คำภาษาพาดิษฐ์ หมายถึง คำที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สะดุดความสนใจและชักจูงให้ใช้บริการ เช่น คุณภาพดีมีค่าเกินราคา ลองลิ้มชิมรส เนื้อชั้นกว่า ฯลฯ

จากการอ่านและวิเคราะห์การใช้คำในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา ไม่พบคำภาษาพาดิษฐ์ เพราะเป็นงานเขียนประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น ไม่เกี่ยวกับการโฆษณา

17. คำพวน

หมายถึงคำที่เมื่ออ่านย้อนกลับสลับสระกันแล้ว จะได้คำที่มีความหมายอย่างใหม่เกิดขึ้น บางครั้งจะได้คำที่มีความหมายไปในทางหยาบคาย ในภาษาไทยมีคำพวนเป็นอันมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้สนทนาล้อเล่นกันระหว่างผู้ที่คุ้นเคย เช่น

“บางคนก็ต้องไปเล่นไฟ ไปแดหลอ” ปลัดหนุ่มขี้ดขึ้น

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 28)

“ไอ้พวก แยกผสมดอย ทั้งนั้น....” ดุงแม่นเคียดคำลับหลังเสมอ เมื่อแยกประเภทนี้ถือนกันลูกจากวงเหล้าไป ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 115)

18. คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ

คนไทยส่วนใหญ่มีอารมณ์ขัน บางครั้งเรื่องคอกาชาดบาดตายก็เอามาพูดล้อเล่นให้ผ่อนคลายความตึงเครียดไปได้บ้าง ในการใช้ภาษา เรามักจะนำคำที่เป็นภาษาต่างประเทศซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกับคำในภาษาไทย มาเปลี่ยนเสียงเสียใหม่เล็กน้อยให้กลายเป็นคำไทย หรือบางทีก็นำมาพูดทับศัพท์เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน

หยก บุรพา ใช้คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะนิสัยตัวละครนั้นๆ ทำให้บทสนทนามีความสมจริง มีชีวิตชีวาและเป็นธรรมชาติมากขึ้น เช่น

“โดยเฉพาะเมื่อแกพูดกับใครๆว่า ไอแอม นายอำเภอ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 133)

“ระหว่างทาง เมื่อแกพบเห็นเด็กนักเรียนแกจะยิ้มให้พลางโบกมือทักทายเสียงใส ว่า “กู๊ดมอร์นิง-บอยส์...” หรือไม่กี่ “กู๊ดมอร์นิง-เกิร์ลส์”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 143)

19 คำย่อ หมายถึงคำที่เขียนอย่างย่อเพื่อประหยัดยอคำหรือทำให้ไม่เปลืองเนื้อที่ในการเขียนหรือพิมพ์ มี 2 ลักษณะ อย่างหนึ่งเป็นการพูดสั้นๆ เช่น นายฯ จุฬาฯ สหรัฐ ท่านรองฯ อีกอย่างหนึ่งย่อโดยการเติมจุดหลังพยัญชนะ เช่น สนง. สวญ.สน.

หยก บุรพา นำคำย่อมาใช้ไม่มากนัก เป็นคำย่อที่รู้จักกันแพร่หลายและใช้กันทั่วไป เช่น

“มันบอกว่าไปทำงานที่กรุงเทพฯสักพักหนึ่ง แล้วจะกลับมารับผู้หญิงไทยไปอยู่ด้วยกันที่กรุงเทพฯนะซี”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 263)

“ร.ต.ดำรงยศ เชี่ยวยุทธการ ตอบ พล.ท.ยุทธเชิษฐยุทธการ ผู้เป็นพ่อออกไปอย่างเด็ดเดี่ยว”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 11)

“จุฬาฯ ถือระบบอาวุธโสอย่างเคร่งครัดแต่ทางธรรมศาสตร์ถือนหลักเสมอภาคกันหมด”

พันธะชีวิต (หยก บุรพา, 2538ข: 172)

“เมื่อสี่สิบปีก่อนนะ ม.8 ไม่ใช่จีไก่อะคุณ แค่ ม.4 ก็รับราชการเป็นนายอำเภอ...”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 138)

20. คำเลียนเสียงพูด

หมายถึงคำที่เขียนถ่ายออกมาให้เหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้นก็มีลักษณะเด่นชัด ทำให้การเขียนมีลักษณะที่ผิดแปลกตามไปด้วย

หยก บุรพา นำคำเลียนเสียงพูดมาใช้เพื่อต้องการถ่ายเสียงพูดของตัวละครให้มีลักษณะสมจริง และเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น

“ทั้งหมด – ตรึง – เคารพธงชาติ”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 70)

“ตกน้ำไปแล้วมั้ง” คนหนึ่งคาดคะเน แล้วแนะ “ลองดำลงไปมดู ชี้น้ำไม่ค่อยลึกหรอก”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 113)

“เอาอย่างจี้ ดึกว่า...เขอบีร่าไปเอาที่บ้านครูก็แล้วกัน”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 142)

“ทำไม คุณกันหน้อยไม่ได้ เราะยังงิ เกลียคน้าน้านายเกียรดิยนักเระมะ่วยจ่า”

(กตัญญูพิศวาส, 2536: 144)

“จะเปื้อได้ ยังงิ....แกพิมพ์ำ แล้วกั่มหน้าลงมองพื้นที่อับชื้นทั้งปี อ้าวไม่ได้กินมาเกือบห้าปีได้แล้วละมั้ง ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 185)

“เปล้า – ไม่ปฏิเสธต่างหากละ ” เขาตอบหน้าตาย”

(มงกุฎดอกจี้ว, 2536ก: 34)

“หวัคดีฮะ ฟัธ...ตัยเดินฝ่าแดดทะเลทรายมาหรือ ฮ้า”

(มงกุฎดอกจี้ว, 2536ก: 112)

“ไม่ช่วย...ไม่ช่วย...” เฒ่าจอมนิยายยานคางตอบ “ทุระ อะ! ไรจะต้องไปพูดเซะเอาพวก
โก๊ปป้าช้อย่างนั้นมาชมเซะ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 24)

“มาที่ร้านแม่แหม่มช้อยเล่นเหล้ายาห้า ชิบ ตั้งค้เท่านั้น”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 47)

“เอา เอะนะ! คอยดูไป ผมเห็นสุดท้ายของพวกจอมโวมานักต่อนักแล้ว”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519 : 78)

จากการวิเคราะห์ลีลาภาษาด้านการใช้คำ ตามเกณฑ์การใช้ภาษาของชำนาญ รอดเหตุ
ภัย ทั้ง 20 เกณฑ์ พบว่า หยก บุรพา นิยมใช้คำภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาจีนและภาษาอังกฤษ
มากที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและเหมาะสมตัวละคร รองลงมาคือการใช้คำที่มีความหมาย
โดยนัย ต่อมาคือ คำแสดงอารมณ์ คำสแลง คำเฉพาะกลุ่ม คำภาษาตลาด คำหยาบ คำเลียน
เสียงพูด คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำที่มีความหมายโดยตรง คำนามธรรม รูปธรรม ศัพท์บัญญัติ
คำมีศักดิ์ คำย่อ คำพวน คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ และคำภาษาถิ่นตามลำดับ ส่วนคำที่ไม่พบ
คือคำภาษาหนังสือพิมพ์และคำภาษาพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะเป็นงานเขียนประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น
จึงต้องใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เหตุการณ์และตัวละครเพื่อให้เกิดความสมจริง

ลีลาภาษาด้านการใช้โวหาร

โวหาร หมายถึง กลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หากผู้ใช้ภาษามีกลวิธีที่แยบคาย จลลตในการเลือกสรรคำ เนื้อความ และประโยคมาใช้อย่างเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดความประทับใจ

พบว่าหยก บุรพา เลือกใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษาได้อย่างมีชั้นเชิง เหมาะสมกับเนื้อเรื่องตัวละคร เนื้อความแจ่มชัดดี น่าอ่าน ชวนให้ติดตาม ดังนี้

1. บรรยายโวหาร หมายถึงกลวิธีในการเขียนหรือพูดเล่าเรื่องตามที่ผู้รู้เห็นมาเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจเสมือนกับได้ไปพบด้วยตนเอง

หยก บุรพา นิยมใช้วิธีการบรรยายโวหารในการบรรยายฉาก บรรยายกาส และลักษณะนิสัยตัวละครเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ละเอียด ตัวอย่างเช่น

“ความสุขของคนยากจนอย่างชาวห้องแถวอยู่ที่ได้ทำงานในตอนกลางวัน และได้พักผ่อนในตอนกลางคืน...เพื่อว่าจะได้ตื่นขึ้นมาอย่างสดชื่นแต่เช้าตรู่เพื่อผจญกับชีวิตอันยากเข็ญกับแค้นอีกวาระหนึ่ง”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 127)

“กิ้งก็ทำงานอย่างไม่มีวันหยุด ทุกวันพอกินข้าวเสร็จกิ้งจะนั่งจิบน้ำชาอยู่สักครู่หนึ่งพอให้ข้าวเรียงเม็ด ต้มหมากกินสักคำ เลี้ยวหมากยังไม่ทันจืด ก็จะลงมือล้างเครื่องมือจักสานออกไปที่กลางลานดินหน้าห้องแถว ตระเตรียมไม้ไผ่ที่จะต้องใช้ แล้วเริ่มต้นทำงานง่วนไป...กิ้งเริ่มงานตั้งแต่เช้าเหมือนกับทุกครอบครัวในตลาดห้องแถวของเรา”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 167)

“ในกรุงเทพฯ มีย่านที่อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นของคนจีนกระจายอยู่หลายแห่ง เป็นตรอกและซอกซอยก็มี เป็นบ้านเล็กเรือนน้อยปลูกรวมเป็นเว็จเฉพาะก็มี และอีกไม่น้อยเลยมีสภาพเป็นสลัมที่หลังคาก่ายเกยกันจนแสงแดดไม่มีโอกาสส่องลอดลงมากระทบพื้นทางเดินอันเฉอะแฉะ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 2)

“ความรัก ที่เขามีต่อหล่อนนั้นมันคงหนักแน่นจนไม่อาจจะถ่ายทอดได้...มันก่อกำเนิดขึ้นทีละน้อยๆ แล้วค่อยๆ แผ่ขยายหยั่งรากลึกขึ้นทุกขณะจิต”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 590)

“ทรงยศเข้มแข็งอย่างประหลาดที่ได้คลงคู่กับสาวสวยที่มีท่าประเปรียวและมีแววเฉลียวฉลาด เปี่ยมชีวิตชีวา เขาชอบผู้หญิงที่มีบุคลิกลักษณะอย่างนี้มากกว่าพวกที่สาวอย่างเดียว ทว่า...มันสมอง”

(มณฑุกดอกจิว, 2536ก: 125)

“หล่อนมั่นใจว่า นายอุทัย มหาศฤงคาร ผู้ให้กำเนิดหล่อนเป็นคนหนึ่งในจำนวน นายทุนใหม่ที่เดินกระเทาะไหล่กันอย่างขี้มดในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่มองเห็นรอยแตกแยกได้ชัดเจน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522:112)

“นับว่าเขาได้พบคนต่างชนิดกันมากขึ้น บางคนก็ดูอย่างเหลือแสนแต่บางคนก็เพ่งหาความดีไม่พบเลยแม้กระทั่งนายอำเภอพิชาญเป็นแบบอย่างหนึ่งของนักปกครอง เขาสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากผู้อื่นมาสู่ลูกบ้านของเขาได้อย่างแนบเนียน เขาสนับสนุนทุกอย่างที่จะเป็นผลกำไรอกเงยขึ้นในท้องถิ่นที่เขาปกครองดูแล โดยลงทุนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 174)

“จันทร์พยายามขึ้นร่างให้เดินตัวตรง มิให้เอนลู่ไปตามแรงถ่วงของน้ำหนักโซดาที่บรรจุไว้เต็มตะกร้าใบเขื่อง ถึงกับต้องวางพักและเปลี่ยนข้างหัวอยู่หลายครั้งหลายครา เพราะท่อนแขนตึงเขม็งราวกับเส้นเอ็นจะขาดผึง”

(พิศวาสมีด, 2537: 35)

“ส่วนในครอบครัวคนจีนที่มีฐานะดีอยู่แล้ว หรือมีกิจการค้าเป็นปึกแผ่นก็จะใช้ลูกหลานเป็นหูเป็นตาในสายงานต่างๆ ฝึกปรือการบริหารงานเพื่อที่จะได้เป็นผู้ควบคุมงานต่อไปในวันข้างหน้า”

(คำแบบจีน, 2538ก: 120)

“ด้วยความอ่อนไหวประสาหญิง รัชนิกรบอกตัวเองว่า คามพ์เปลี่ยนแปลงรวดเร็วจนผิดสังเกต พฤติกรรมประจำวันก็ไม่คงที่ดุจเดิม อารมณ์ก็ไม่ราบรื่นเหมือนแต่แรก และนับวันจะหนักขึ้นด้วยซ้ำ เพราะเขาเริ่มหงุดหงิดบ่อยๆ บางครั้งก็มีนินชา”

(เสียนสมรส, ม.ป.ป.: 32)

“คืนนั้นโรจน์นอนน้ำตาไหลพรากอยู่ในมุ้ง ยามเคาะแผ่นเหล็กสี่ครั้งกังวานไกล แล้วมาเคาะตรงไม่ไกลจากบ้านเขานัก แล้วเสียงเคาะก็ค่อยๆ ห่างไกลออกไปอีก คีลี่”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 167)

“เมื่ออยู่ตามลำพังกับทารกน้อย ภรรยาของนายเฮงเฝ้าจ้องมอง ลูก ของหล่อนอย่างหลงใหลได้ปลื้มมิรู้เบื่อ ราวกับเป็นสิ่งมีค่าอันรอคอยมาทั้งชีวิต”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 37)

“เล่าซิมหิ้วหม้อที่เคยใส่อาหารกลางวันไปนั้นไว้ด้วยมืออันสั่นเทาเย็นลิ้นแรง แล้วตะเกียกตะกายพาตัวเกาะฝาห้องแถวออกไป จนถึงประตูหน้าห้อง...แล้วทรุดตัวลงนั่งคยที่ธรณีประตู”

(น้ำใจแม่, 2540ข: 149)

2. พรรณนาโวหาร หมายถึงกลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความเคลิบเคลิ้มดื่มด่ำ เกิดจินตภาพ เสมือนตนเองได้ไปอยู่ท่ามกลางบรรยากาศเช่นนั้นด้วย

หยก บุรพา ใช้การพรรณนาโวหาร ฉาก สถานที่ ตัวละคร และบรรยากาศอย่างละเอียดละไม ใช้ถ้อยคำที่ได้รับการเลือกสรรแล้วจะทำให้กระทบอารมณ์ของผู้อ่าน เช่น

“ท้องฟ้าที่เพ่งหมดแดดเห็นเป็นสีม่วงแกมแดงซ้ำๆ เหมือนดวงตาของคนทุกข์ที่เพ่งหยุด

รำให้มองแล้วน่าเศร้าสร้อย แต่อีกสักครู่ใหญ่ๆมันจะแปรเป็นแผ่นผิวสีฟ้าเข้มกระจ่างเหมือนโคม
ยักษ์โโค้งครอบแผ่นดินแผ่นน้ำ เมฆขาวริ้วบางๆผ่องผุดเต็มระบายนให้ม่านฟ้ามีชีวิตชีวาขึ้น”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 119)

“แสงจันทร์เริ่มกระจ่างพร่างฟ้า ทอแสงนวลเย็นตาลงฉาบไปทั่วลานกว้าง ดันไม้ใหญ่
ที่ขึ้นรายระดะอยู่ตามขอบลานเห็นเป็นสีเทาครีมน้อยๆไกล หย้าและพีชล้มลุกขึ้นปกคลุมดินอยู่
เป็นบางตอน”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 124)

“เขามีความรู้สึกว่า หล่อนคนนั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างในเรือนกายประทับใจเขามาก
ความสะอาดของรูปหน้า แม้จะเยิ้มเหงื่อแทบตลอดเวลา ความงามอันคมคายก็ได้จางหายไป
ซ้ำจะดูเข้มบาดตาขึ้นอีกด้วย และแม้ว่าจะผ่านการมีลูกมาหลายคนแล้วก็ตาม รูปร่างดูจะไม่มีริ้ว
รอยของความโรยราเลย ความอวบอ้วนเคร่งและเห็นเด่นชัด สมเป็นหญิงที่เกิดมาเพื่อรับภาระของ
ความเป็นแม่และความเป็นเมียเสียจริงๆยิ่ง”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 23)

“ทรงยศหัวเราะเปร่งปร่า สายตาที่ทอดต่ำเหลือบชำเลื่องเห็นลำขาเรียวยาวเสลาของหญิง
สาว มันมิได้ขาวผ่องของใยเหมือนหยวกกล้วย แต่เป็นสีน้ำผึ้งหม่นหมาดนวลเนียน ผิวเรียบตึงและ
ดูแข็งแรงสมกับบุคลิกประเปรี้ยวของหล่อน เท้าบอบบางได้รูปสวมรองเท้าสานสีเขียวไพลสดสวย
เล็บเจียนมนเคลือบสีมุกมันปลาบ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 309)

“ดวงดาวกระจายเต็มแผ่นฟ้าสีครามกระจ่างตา เกล็ดเมฆสีขาวเหลือบเทาหม่นปราย
ประดับอยู่เป็นกลุ่มๆค่อนข้างห่างกัน ทำให้ดูโล่งลิ่วด้วยความสูงของเพดานฟ้า งามจับตา ทว่าให้
ความรู้สึกร้างกว้างไกลด้วย”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 138)

“ถัดจากตัวบ้านไปไม่กี่ก้าวเป็นบึงน้ำ ผิวน้ำเป็นสีเขียวอ่อนดูกลมลึกและเยือกเย็น แม้จะไม่มีทางระบายน้ำแต่น้ำในบึงนี้ก็สะอาดเป็นนิจ...ตามขอบบึงมีบัวสวยปลูกอยู่เป็นหย่อมๆสลับกับผักบุ้งที่เป็นแพทอดยอควางงามอยู่ริ้วผิวน้ำ”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 28)

3. เทศนาโวหาร หมายถึงกลวิธี ในการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ทำในสิ่งอันพึงปรารถนาและละเว้นในสิ่งที่ตรงกันข้าม ควรเป็นการแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏแล้วชี้แนะแนวทางที่ควรประพฤติ ปฏิบัติมากกว่าการสั่งสอนโดยตรง

หยก บุรพา ได้ใช้เทศนาโวหารในนวนิยายและเรื่องสั้นหลายเรื่อง เป็นโวหารที่ทำให้ข้อคิด คติสอนใจแก่ผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น

กึ่งพูดเหมือนปลอม เกมสอน

“เรื่องเงินอย่าเพิ่งไปถือเอาเป็นจริงเป็นจังนักหยก งานทุกอย่างที่เราทำไปต้องให้เป็นทีพอใจของผู้ว่าจ้างเสียก่อน เราเป็นเพียงผู้รับจ้างเท่านั้น ต้องฟังเขา...เงินทองเราหาได้เสมอถ้าไม่มอมืออดิน แต่เราต้องให้ผู้ว่าจ้างสบายใจ เต็มใจให้เราด้วย จำไว้”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 150)

“คนที่ไม่มีการศึกษาจากโรงเรียนเป็นพื้นฐาน หากมีความพยายาม ความมันเพียรเป็นสละแล้ว เขาก็สามารถที่จะหาวิชาใส่ตัวได้ เพราะวิชาชีพบางอย่างเรียนรู้ได้จากการสังเกต การลงมือทดลองทำเอง และการทำบ่อยครั้งขึ้นเพื่อสะสมประสบการณ์ แล้วในบั้นปลายมันจะกลายเป็นเป็นความชำนาญไปเอง....ความชำนาญนี้เองจะเป็นสมบัติติดตัวตลอดไป”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 212)

“ชีวิตของคนเราก็เป็นอย่างนี้แหละ มีทั้งทุกข์ทั้งสุขคละเคล้ากัน เมื่อขึ้นต้นด้วยทุกข์ มักจะลงท้ายด้วยสุข และเมื่อขึ้นต้นด้วยสุขมักหนีไม่พ้นที่จะจบลงด้วยความทุกข์ ไม่มีใครทุกข์หรือสุขอยู่ได้อย่างเดียวหรอก”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 402)

“แท้จริงในมนุษย์เราอาจจะพบความดีจากคนที่สังคมว่าชั่วที่สุด และพบความชั่วจากคนที่สังคมว่าดีที่สุด เพราะในทุกๆคนต่างมีทั้งความดีและความชั่วระคนกันอยู่ เพราะมนุษย์ไม่ใช่พระเจ้า”

(มงกุฎดอกบัว, 2536ก: 64)

“ความสบายทำให้คนเราอ่อนแอ เพราะไม่ต้องเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่มากระทบชีวิต...แต่ความทุกข์นั้นตรงกันข้าม มันทำให้คนเราต้องต่อสู้ดิ้นรนคิดหาทางออก เพื่อที่จะไม่ยอมจำนน เพราะถ้ายอมพ่ายแพ้จำนนแก่ความทุกข์เสียแล้วก็ไม่มีอะไรเหลืออยู่อีกในชีวิตที่เกิดขึ้นมาเป็นคน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 250)

“คุณไม่ต้องเชื่อความเห็นของผมในเล่มนี้ แต่จงประยุกต์ใช้กับความคิดของคุณ คนเรามีวิธีการของตนเองเสมอ แต่คนที่รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและรู้จักเปรียบเทียบแล้ว นำส่วนดีมาประยุกต์ใช้ย่อมได้เปรียบในการแก้ปัญหา”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 136)

“อย่าลืมว่า การให้เปล่า จะสอนให้คนหยุดดิ้นรนขวนขวายและไม่รู้จักคุณค่าของการทำงาน”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 191)

“ต้องได้สิจันทร์ ...ผู้หญิงอีกมากมายที่ต้องประสบเคราะห์กรรมในชีวิตหนักหนากว่าจันทร์นับไม่ถ้วน เขายังเอาชนะโชคชะตาได้ เพียงแต่จันทร์จะเข้มแข็งพอหรือเปล่านั้น เพราะการจะเอาชนะอะไรให้ได้มันจะต้องต่อสู้ จะต้องดิ้นรนด้วยตัวเราเอง ซึ่งแน่นอนมันจะต้องเหนื่อย ต้องใช้เวลา และต้องใช้กำลังใจอย่างมากด้วย จึงจะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆไปได้”

(พิศวาสมีด, 2537: 222)

“คำขายตรงไปตรงมาดีกว่า ขายฝีมือ หรือว่าจัดบริการให้ดีเป็นที่ถูกใจลูกค้าเขาก็มาอุดหนุนเราบ่อยๆ จนเป็นขาประจำกัน...ถ้าไรเล็กๆน้อยๆจากขาประจำนี้แหละมากกว่ากำไรจากการกดโกงเขาเสียอีก เพราะไม่มีใครหรอกที่จะปกปิดการโกงของตัวเองได้ตลอดไป”

(คำแบบจีน, 2538ก: 52)

“แต่ในฐานะของผู้ที่ผ่านชีวิตมายาวนานกว่า เคยเจอกรรมมาก่อน ก็อยากจะบอกให้ทราบไว้ว่าปัญหาครอบครัวต้องสุขุม อดทน และข้อสำคัญ ก็คือทั้งสองฝ่ายจะต้องหันหน้าเข้าหากันอย่างจริงใจ จับประเด็นของปัญหาให้ถูกต้องแล้วช่วยกันแก้ไข”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 63)

“อันที่จริงคนเรานั้นมองตัวเองบ้างผมว่าจะทำอะไรผิดพลาดได้ยาก อย่างน้อยๆก็ถูกใจคิดได้ สมมุติว่าจะทำชั่วนึกเห็นคนชั่วที่ถูกลงทัณฑ์ พอพอที่จะทำความดีก็หายท้อเพราะเห็นผลที่คนทำความดีเคยได้รับ”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 94)

“พวกคุณขณะนี้กำลังแข็งแกร่ง กำลังใจยังเต็มเปี่ยม อย่าคว่นเอาไปทำลายเสีย เอา กำลังกาย กำลังใจที่มีอยู่นี้แหละผลักดันตัวเองไปสู่ความสำเร็จไปสู่แสงสว่างที่สดใสของอนาคต อย่าอยู่กับที่ไม่ไกลจากปลายทาง แล้วได้แต่นั่งเก็บเกี่ยวผลบุญผลกรรมที่ทำไว้ ใครทำดีมีมานะ ตั้งแต่ต้นมือ พอปลายมือก็พอจะสุขกายสบายใจได้”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 23)

“ถึงแม้ว่าคนจีนโดยทั่วไปจะได้รับการยกย่องขอยืนยันว่า เป็นนักการค้าโดยกำเนิดมาแต่โบราณกาลแล้วก็จริงอยู่ แต่ก็มีได้หมายความว่าคนจีนทุกคนจะค้าขายเก่งกาจหรือค้าขายได้รับผลดีระดับเดียวกันทุกคนไป เพราะว่าการค้าขาย และการหาลูกค้านั้นขึ้นอยู่กับ ศิลปะเฉพาะตัวของ พ่อค้าแม่ค้าแต่ละคนซึ่งมีอยู่ไม่เท่าเทียมกัน และดูเหมือนจะถ่ายทอดต่อกันได้ยากเสียด้วย”

(น้ำใจแม่, 2540ข: 136)

4. สาธกโฆหาร หมายถึงกลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งหรือเลื่อมใสอย่างแท้จริงด้วยการยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เห็น โดยปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย ดังตัวอย่าง เช่น

“คนแก่บางคนนั่งสูบบุหรี่ควันโขมงด้วยกล้องยาอันยาว บางคนดักน้ำออกมารดต้นไม้ที่ปลูกอยู่หน้าห้องเพียงไม่กี่กระถางแต่เอาใจใส่มันครั้งละนานๆทั้งเช้าและเย็น เหมือนเป็นสิ่งที่มีความหมายจนเป็นที่สุดที่เหลืออยู่ในโลกนี้ แต่คนแก่อีกบางคนกลับนั่งฟังฝ่าหน้าห้องแถวของตนอยู่อย่างเหงือหงอยเชื่องซึมราวกับว่าไม่เหลือความหวังใดๆอีกแล้วที่ควรแก่การมีชีวิตอยู่รอคอยต่อไป”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 43)

“ในความคิดเห็นของฉัน คำว่าความหลัง มีความหมายไม่ต่างกับซากเก่าๆ ของอะไรสักอย่างหนึ่งที่เราทิ้งทิ้งไปได้ ไม่ควรเก็บงำมันไว้อีก มันเป็นเรื่องรอยของความทุกข์ ความผิดหวัง ความพลัดพลั่งล้วนแต่ไร้ประโยชน์ที่จะจดจำ”

(มณฑุกุญชร, 2536: 402)

“นกปีกอ่อนที่ละกรรมาครุ่นคิดเปรียบเทียบ เมื่อเห็นภาพที่ไม่เคยพบมาก่อนรายรอบตัว และให้ความมั่นใจกับตนเองว่าจะต้องอดทนต่อการใช้ชีวิตบนถนนสายใหม่นี้อย่างจริงจัง... เหล็กปรางจะต้องถูกหลอมด้วยความร้อนจัดจนละลายก่อนถูกรีดแน่นเป็นเหล็กกล้า”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 235)

“บรรดาพ่อค้า นายทุน ที่มีแต่ความละโมภ อย่าง นายอุทัย กับพวกพ้องอีกมากหน้าหลายตานั้นแหละ ตัวสำคัญ ของขบวน เหลือบที่ดูความสุขความเจริญของชาติและประชาชนเขี้ยวละ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 149)

“เจ้าฟ่องก็ยังไม่ต่างไปจากผู้หญิงอีกจำนวนนับไม่ถ้วนในสังคมคนเมืองหลวง ที่แทบจะแยกไม่ออกเสียแล้วว่ามนุษย์ต่างกับสัตว์ไพรตรงไหนและเพียงใด เพราะว่าต่างก็มีเขี้ยวเล็บที่แหลมคมสำหรับใช้ตะปบผู้อ่อนแอ และเชื่อกว่าให้ตกเป็นเหยื่ออันโอชะ ได้ทุกเมื่อที่โอกาสอำนวย”

(พิศวาสมีด, 2537: 231)

“เขาเห็นมามากแล้ว คนที่มีความสามารถเก่งกาจรอบตัว และมีสิ่งสนับสนุนจุนจ้ออย่างดียิ่งบางคน ไม่อาจจะนำตัวเองไปพบกับความสำเร็จในชีวิตและการทำงานได้ก็เพราะมีหัวใจไม่หนักแน่นมั่นคงพอ มักจะตกเป็นทาสของความท้อถอย ความเหนื่อยล้า ฯลฯ จนในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้ไป พ่ายแพ้ให้แก่ความเปราะบางของตัวเองนั่นแหละ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 47)

“ไม่ต้องฮัหรือกคุณ หมวดแก้ไขวิชาทหารครับ แกชุดหลุมไว้ในร้วบ้านแก ที่กันหลุมปักขากไว้ แบบที่พวกเวียดกง ทำดักทหารอเมริกันยังงัยงั้น พวกหมูก็เดินหากินของมันไปเรื่อย เก๊ ๆ กัง ๆ หล่น โครมไปจนได้”

(ศึกดินาบ้านนอก, 2519: 155)

“ชาวอีสานส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาด้อยกว่าที่ควรจึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง แล้วก็เชื่อคนง่าย จึงถูกหลอกลวงให้เสียหายบ่อยๆ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 130)

5. อธิบายโวหาร หมายถึง กลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อ่านทราบลักษณะหรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เช่น

“ส่วนผสมของสบู่กรดที่ทำกันเอง มีโซดาไฟ 1 กก. น้ำสะอาด 5 กก. และน้ำมันมะพร้าว 5 กก. วิธีทำเทน้ำใส่กะละมังเคลือบ โรยเกล็ดโซดาไฟลงไป น้ำจะร้อนทิ้งไว้สักครู่พอให้ความร้อนคลายลงบ้าง แล้วเทน้ำมันมะพร้าวลงไปใช้ไม้คอยกวนประมาณครึ่งชั่วโมงส่วนผสมในกะละมังจะเริ่มข้นหนืด เมื่อได้ที่เทลงในถังไม้ป่ล่อยไว้ให้เย็น ทิ้งไว้ประมาณ 10-12 ชั่วโมง แกะออกมา ส่วนผสมนั้นจะกลายเป็นสบู่มีเนื้อสีขาวนวล ใช้มัดบ้างตัดเป็นก้อนๆ เก็บไว้สักเดือนหนึ่งจึงนำมาใช้เพราะถ้าใช้ทันทีพิษของโซดาไฟที่ยังไม่สิ้นไปจะกัดผิวหนังและเนื้อฟ้ามามากเกินไป”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 45)

“ทหารหรือรื้อนั้น ต้องเป็นทหารที่สมบูรณ์ เป็นรื้อที่มั่นคงแข็งแรงด้วย การปกป้องภัยที่อาจจะมารุกรานจึงจะมีประสิทธิภาพแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงหุ่นไล่กาที่สวมเครื่องแบบ หรือแนวไม้ศุๆ ที่ลมพัดหนอยก็ล้มครืน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 11)

“ข้าราชการระดับอำเภอ นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างกว้างขวางที่จะเป็นคุณหรือโทษต่อความเติบโตของชุมชน”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 174)

“ผู้มีเงินหนามักจะเริ่มต้นการค้าอย่างเป็นหลักฐาน ร่วมเข้าหุ้นส่วนการค้าในบริษัทหรือห้างร้านที่เป็นปึกแผ่น อาจจะเข้าไปดำเนินกิจกรรมร่วมด้วยก็ได้ หรือเข้าร่วมแต่ทุนเท่านั้นก็ได้”

(คำแบบจีน, 2538ก: 109)

6. อภิปรายโวหาร หมายถึงกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ให้ผู้อื่นมีความคิดเห็นคล้อยตาม ต้องแสดงออกด้วยความมั่นใจว่าความคิดเห็นนั้นถูกต้อง สมควรที่จะยึดเป็นแนวทางได้ เช่น

“เห็นจะเป็นเพราะคนจีนมีความเป็นพ่อค้าแม่ค้าอยู่ในสายเลือดอย่างเข้มข้นก็ได้ จึงยกย่องลูกค้าที่มาอุดหนุนตนเป็นผู้มีบุญคุณ แต่คนไทยนั้นเข้มไปด้วยเลือดที่รักอิสระ ไม่ยอมลงให้กับใครง่ายๆ ซึ่งก็เป็นลักษณะที่ดีเด่น แต่ไม่ใช่คุณลักษณะของนักการค้า”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 17)

“หากมองอย่างฉาบฉวยแล้วจะเห็นว่าคนจีนโดยทั่วไปไม่หยุดยั้งความโลภในลาภผลเงินตราเพราะแต่ละคนจะฝังตัวเองอยู่กับการทำงานหาเงินตั้งแต่หัวเท้ากำป็นไปจนกระทั่งแก่เฒ่า”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 4)

“รูปโฉมของประเทศด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนาจะสดสวยหรืออัปลักษณ์ ดูได้จาก พฤติกรรมของนายทุน ขุนศึกและนักการเมือง เพราะกลุ่มบุคคลทั้ง 3 นี้ มีอำนาจที่จะปั้นแต่ง บันดาล หันเห ข่มขู่ให้ประชาชนมีลักษณะการตามทีประสงค์ ซึ่งมักจะเป็นจุดประสงค์ที่ตอบสนอง ผลประโยชน์ของตน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 111)

“เราจำเป็นต้องยอมรับกันก่อนว่าชาติกำเนิดของแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน...แต่เราก็ไม่ พึงที่จะเห่อเหิมหรือระทดท้อในความแตกต่างที่มีอยู่นั้น เพราะมันมิได้ มีขึ้น เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ของเรา สิ่งที่เราควรคิดก็คือจะบงการชีวิตของเราเองอย่างไร”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 38)

“พ่อค้าที่เจ๋งๆ ไปนั้นร้อยทั้งร้อยไม่มองถึงความบกพร่องของตัวเองในการจัดการเรื่อง การเงิน แต่กลับไปโทษว่า โชคร้าย โชคการค้าไม่ดี...ความจริงมันไม่ใช่อย่างนั้น คนที่มีนิสัยไม่ดี ถึงจะมีโชคลากก็คงรักษาผลนั้นไว้ไม่ได้”

(ค้าแบบจีน, 2538ก: 148)

จากการศึกษาลักษณะการใช้โวหารทั้ง 6 ประเภท ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ของชำนาญ รอดเหตุภัย พบการใช้โวหารทั้ง 6 ประเภท ตามลำดับได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร อภิปรายโวหาร และอธิบายโวหาร พบการใช้บรรยายโวหารมากที่สุด เพราะเนื้อหาเป็นการบรรยายหรือเล่าเรื่องเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร และสาธกโวหาร ส่วนอภิปรายโวหารและอธิบายโวหารก็มีบ้างจำนวนไม่มากนัก

ลีลาภาษาในการใช้โวหารภาพพจน์

ภาพพจน์ คือ การใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ จนทำให้เกิดภาพขึ้นในความรู้สึกนึกคิด หรือในจินตนาการ และเกิดความประทับใจ

โวหารภาพพจน์ หมายถึง กลวิธีในการประพันธ์ที่ทำให้เกิดภาพในใจของผู้อ่าน หรือทำให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการเขียนอย่างธรรมดา

ลักษณะของภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา มีดังนี้

1. **โวหารอุปมา (Simile)** คือ การนำเอาเรื่องราวหรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น เพื่อทำให้มีความเด่นชัด เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

“แก้มก้นของหล่อนสั้นสะเทือนได้เหมือนลูกโป่งที่หล่นลงดินแล้วกระดอนขึ้น
กระดอนลงครึ่งแล้วครึ่งเล่าข้ามก้าวเดิน”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 23)

“ฉันไม่เข้าใจว่า ชีวิตที่ดีกว่านี้เป็นอย่างไร และครูสงสารฉันเรื่องอะไร นอกเหนือจาก
ความยากจนที่เกาะเราแน่นเหมือนคราบสนิมเกาะกินเนื้อเหล็ก”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 55)

“ฉันตะลึงเมื่อเห็นสภาพห้องนอนของคุณนาย...ทำให้ฉันงว้านนั้นเป็นเพียงห้องสำหรับ
นอน เท่านั้นหรือ ทำไมจึงช่างสวยงามราวกับฉากลิเกอย่างนั้นหนอ”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 79)

“คุณปลัดไม่ค่อยสนใจกับคุณนายหรือเรื่องในบ้านก็จริงแต่รักป้อมมาก เพียงแต่มีอะไร
บางอย่างเป็นเหมือนม่านที่บดบังจึงกั้นไม่ให้พ่อลูกคู่นี้ใกล้ชิดกัน”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 83)

“ความเมตตาปราณีที่หล่อเลี้ยงให้กับฉันก็ไม่ต่างไปกว่าหยาดฝน อันชุ่มชื้นที่หยาดลงบน
ชีวิตอันแห้งผากของฉันด้วย”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 87)

“ดวงหน้าของกิ่งก้านนั้นสงบนิ่งเหมือนความสุขุมของทะเล ในยามที่ปลอดคลิ่นลม
รบกวน”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 95)

“กิ่งเยือกเย็นสุขุม เหมือนสายน้ำที่เอ่อเอื่อยทอดสายอย่างราบรื่น ความเย็นฉ่ำของน้ำก็
ไม่ต่างกับความเมตตาปราณีที่กิ่งมีให้กับชีวิตอันผากแห้งของฉัน”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 105)

“บางคนรับภาระขายของหน้าร้านให้ลูกหลาน ไม่ยอมนั่งอยู่ว่างๆเหมือนก้อนเนื้อเหี่ยว
ย่นที่หายใจได้”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 178)

“ชีวิตคู่ฉันบางทีมันก็มาเหมือนลมเหมือนฝนไม่มีการตั้งเค้าให้รู้ล่วงหน้าสุดแต่ชะตา
ชีวิตจะลิขิต”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 182)

“เกิดมาเป็นคนทั้งที่ต้องให้มีคนรัก คนที่มีแต่ศัตรูหรือมีแต่คนชิงชังรังเกียจจะหา
ความสุขไม่ได้หรอกในชีวิตเขา เพราะจะถูกสาปแช่งถูกปองร้ายอยู่ตลอดเวลา ตัวเองก็มีแต่ความ
หวาดระแวงความไม่สบายใจ ผิดกับคนที่ได้รับแต่คำยกย่องสรรเสริญ ซึ่งเป็นเหมือนปุ๋ยที่ทำให้
ชีวิตเจริญงอกงามยิ่งขึ้น”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 185)

“คนหนุ่มๆแทบทุกคนออกจากบ้านช่องของตัวมาสู่แสงสว่างของกลางคืนในตลาด
เหมือนกับแมลงเม่าบินเข้าหาไฟ”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 190)

“คำพูดของครูบรยงค์แผ่วเบาเหมือนเสียงกระซิบพลบจากดวงดาวที่โผล่ฟ้าในคืนที่
อันวิเวกที่สุด”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 273)

“ค่าแห่งความเป็นคนของหล่อนถูกย่ำเหยียบจนต่ำด้อยเหมือนสวะที่คลุกธุลีดิน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 295)

“หากแต่ชะตากรรมได้บ้ายเบนให้มีวิถีชีวิตต่างกันไป ดุจฟ้าสีขาวยับยั้งฝนฟ้าสีดำนํ้า ทุก
ครั้งที่หล่อนเดินผ่านเข้าไปในตรอก หญิงแม่บ้านจะพากันเมินหน้าจากหล่อนราวกับเกรงว่าเสนียด
จัญไรที่เกาะพรายอยู่ตามเนื้อตัวหล่อน จะกระโดดไปกัดกินคุณงามความดีที่มีอยู่กระนั้นแหละ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 302)

“จิวกับเป๊ะกิมได้แต่มองตากันแล้วก็นิ่งงัน ลำคอแห้งผากราวกับกลืนฝุ่นทราย”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 393)

“เมื่อเห็นหน้าเซ่งหมงอ้าปากเรียก แต่ไม่มีเสียงใดๆ หลุดออกมาเลย ริมฝีปากของเขาแห้ง
ผาก ...เมื่อพยายามอีกครั้งหนึ่งคำพูดจึงหลุดออกมาอย่างลำบากยากเย็นราวกับคั้นน้ำออกจากหิน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 400)

“ถ้าความรักที่เขามีต่อหล่อนเป็นประหนึ่งดอกบัวงามมันก็เป็นดอกบัวที่ผลิบานสะพรั่ง
ทุกกลีบ ทว่าซ่อนตัวอยู่ใต้ผิวนํ้า พ้นจากความรู้เห็นของคนอื่น”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 412)

“และที่สำคัญ...หัวใจสาวยังใคร่ต่อการโบยบินไปท่ามกลางสวนศรีที่มีผู้ชายอีกหลากหลาย
เป็นเสมือนดอกไม้ไม่ให้เลือกชอบและเด็ดชม!”

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 21)

“หล่อนรอบคอบและระแวดระวังเป็นที่สุดเหมือนอาชญากรที่กำลังจะไปทำงานร้ายๆ”

(มณฑุกอดกัจจ, 2536ก: 66)

“นี่ไงละ คุณหญิงแสงทิพย์ นักสังคมสงเคราะห์ชื่อดัง...น่าอิจฉานักหรือที่ต้องมีชีวิตเหมือนถูกแบ่งเป็นสองซีก ซีกหนึ่งเป็นสีขาว แต่อีกซีกหนึ่งเป็นสีดำ!”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 89)

“นักเขียนที่จะถอดชีวิตใครสักคนหนึ่ง...จะต้องมีความเข้าใจวิญญาณที่แท้จริงของคนคนนั้นเสียก่อน แต่สำหรับผู้หญิงที่ชื่อพญานี้ที่บอกตามตรงว่าเหมือนมองเข้าไปในความมืดที่น่าพิศวง ”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 95)

“ในคืนที่เปลี่ยวเหงาหอนขอบที่จะอยู่ใกล้ชิดกับแม่น้ำ ขอบที่จะเหม่อมองไปบนผิวน้ำที่ราบเรียบเหยียดยาวเหมือนนุ้ยกัษที่สุขุมและสมถะ ทว่าแฝงความลึกล้ำซ่อนอยู่ในที่”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 147)

“ผู้หญิงที่ไร้จริตก็ไม่ต่างกับดอกไม้ที่ไร้กลิ่นสี ถึงจะมีรูปทรงกลีบกล้านสวยชดช้อยอย่างไรก็ดูด้อยไปด้วย”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 157)

“ง่วงหรือคะ..เพลย์บอยอย่างคุณเขว่าเป็นเหมือนนกฮูก นกเค้าแมวไม่ใช่หรือไม่เห็นแสงตะวันกลับรังไม่ถูก”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 259)

“คำพูดง่ายๆ ชื่อๆ เหมือนคำสารภาพของสาวน้อยอ่อนเยาว์ต่อโลกและชีวิตที่คุณแสงทิพย์พูดออกมาทำเอาทรงยศเย็นวาบใจแป้วเหมือนลูกโป่งถูกปล่อยลม”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 361)

“หล่อนอดหัวเราะไม่ได้เมื่อเขาเล่ายาวจบลง ยอมรับคำมั่นสัญญาของเขาพร้อมกับรู้สึก ว่าหัวใจตัวเองขึ้นบานอย่างน่าพิศวงเหมือนได้ดูดซับโอสภทิพย์เข้าไปซบซู่”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 410)

“หมอกยามรุ่งอรุณยังโรยตัวอยู่จางๆ เหมือนผ้าแพรสีเทาโปร่งบางที่ทากันสายตาของผู้เพ่งมอง”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 168)

“เมื่อพ้นออกจากห้องนั่งเล่นมาได้ อรวิมลรู้สึกโปร่งใจเหมือนหลุดออกจากดินแดนอาถรรพณ์ที่เต็มไปด้วยหมอกมัวอันน่าอัศจรรย์”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 210)

“กาลเวลาที่ อรวิมล มหาศฤงคาร ได้รอคอยด้วยจิตใจจดจ่อได้มาถึงแล้ว หล่อนเบิกบานดุจดอกไม้ที่กลีบกลีบละมุนรับความชุ่มชื้นของละอองน้ำค้างจากกลางฟ้า”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 332)

“หล่อนเคืองกว้างเหมือนเรือลำน้อยในทะเลร้างที่มองไปทางใดก็เห็นน้ำกับฟ้า”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 390)

“ช่วงหนึ่งของความคิดที่ล่องลอยเหมือนเรือไร้หางเสือนั้น หยุคนิ่งอยู่กับภาพของชายหนุ่มเจ้าของนาม ชาติ พันธุ์ไพร”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 27)

“หนุ่มสาวบางคู่ นั่งสนทนากันอยู่เบาๆ ด้วยดวงหน้าแจ่มใส ราวกับชีวิตคือดอกไม้ที่กำลังเรืองอรุณ”

(พันธะชีวิต, 2538 ข: 77)

“แต่ในจิตใจนั้นวุ่นวายอยู่กับความคิดของตนเองไม่รู้จบสิ้น เหมือนเรือที่ล่องลอยไปตามกระแสน้ำกรากเขียวอย่างปราศจากปลายทาง”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 96)

“ร้านอาหารประเภทนี้เป็นเสมือนอีกโลกหนึ่ง โลกที่มีแต่ความสับสนวุ่นวาย เสียงเอ็ดอึง การถ่มถุย และลูกค้าประเภทหาเข้ากินคำ นักศึกษาที่มีรายได้น้อย”

พันธะชีวิต (หยก บุรพา, 2538ข: 98)

“เธอครุ่นคิดอยู่ด้วยความรู้สึกที่ทววน เหมือนน้ำที่ถูกกวนเป็นเวลานานเดือน จนในที่สุด เธอก็ประจักษ์ว่าความรู้สึกส่วนลึกของเธอนั้นเริ่มเบื่อหน่ายสิ่งแวดล้อมที่เวียนว่ายอยู่ทุกวันนี้...แต่เมื่อคิดต่อไปก็ตีบตัน ไม่มีทางออกให้กับความต้องการของตัวเอง ประหนึ่ง นกถูกขังอยู่ต้องการอิสรภาพ แต่พอหลุดออกจากกรงได้ กลับไม่รู้จะโฉบบินไปสู่แห่งหนใด ต้องจับเจ้าเกาะคอนอยู่ดังเดิม”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 118)

“ส่วนเขาไม่เคยเห็นคุณค่าของความสวยงามทางสรีระที่ผลิสะพรั่งเหมือนดอกไม้แรกแย้มของเธอ”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 159)

“จากนั้นสายใยธุรกิจของเขา ค่อยๆแผ่ออกไปรอบด้าน ดุจใยแมงมุม”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 185)

“วันเวลาเดินผ่านไปอย่างเน่าแน่ เหมือนงอลลีที่หมุนอยู่เป็นนิรันดร์”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 195)

“แม่โคมหยดหยดแหลมเสียดฟ้าอย่างทรวง...ผิวกายที่อาบอ้อมด้วยคราบเก่าแก่เหมือนริวรอยบนดวงหน้าอารีของคนชราโคดเด่นทับกับฟากฟ้าคราม”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 215)

“น้ำหยดน้อยๆ ที่ใสเหมือนน้ำค้างบนริ้วใบข้าวปลายใบหญาทว่าอุ่นจัดแทนน้ำเย็นนั้น มันถึงทันขึ้นมาตามความกอดคั้นของอารมณ์อันปวศร้าว มันเอ่อปริ่มขอบตาแล้วเซาะผ่านลานแก้มที่เนียนนึ่มแต่เขียวซีดเหมือนกลีบดอกไม้ที่พ่ายพิชแดด”

(พิศวาสมีด, 2537: 11-12)

“จันทร์นิกไม่ถึงเหมือนกันว่า กรุงเทพฯที่งามสง่าโอพาริกเหมือนเมืองฟ้าเมืองสวรรค์จะมีชอกหลืบที่ต่ำช้าอย่างนั้นแฝงอยู่เบื้องหลังฉากหน้าอันพราวพริ้ง”

(พิศวาสมีด, 2537: 36)

“จันทร์ยังไม่รู้สนิทปากสนิทใจที่จะพูดคุยกับจิตเหมือนมีมานางๆจึงกั๊กอยู่”

(พิศวาสมีด, 2537: 61)

“จันทร์ได้ยืนอย่างนั้นอยากจะหัวเราะออกมาให้สาแก่ใจ แต่คอแห้งผากไปหมดราวกับ
กลืนผงทรายเข้าไปเต็มเปา”

(พิศวาสมีด, 2537: 79)

“เจ้าพ่อสังเกตท่าทีและอารมณ์เสนอตอบของหญิงสาวอยู่แล้วด้วยสายตาที่คมปลานราว
เหยี่ยวเพ่งเหยื่อ”

(พิศวาสมีด, 2537: 129)

“เพียงเห็นรอยยิ้มของโสภิตาขณะที่หล่อนเปิดประตูรับ คามพ์ก็รู้สึกว่าย่ำเดินไม้ที่ได้
น้ำเลี้ยง”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.:7)

“ถ้อยสนทนาในห้วงนั้นมีแต่ย้อนเข้าหยอกเินด้วยอารมณ์ที่เบิกบานเหมือนดอกไม้
น้ำค้าง”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.:27)

“หญิงสาวแปลปลิกในอกเมื่อเห็นมือบอบบางแบขึ้นมาตรงหน้าดูน่าขยะแขยงราวกับอุ้ง
มือของปีศาจกระหายเลือด”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.:52)

“ในตอนค่ำเห็นคุณรัชกลับมาคนเดียว หอบข้าวของต่างๆ กลับมาบ้าน แล้วก็เก็บตัวอยู่
ในบ้าน ราวกับนางชี”

“เหมือนว่าในท่ามกลางความมืดสลัวของเส้นทางที่ต้องเดินฝ่าไปอย่างเดียวดาย ยังมี
สายตาของใครคนหนึ่งเฝ้ามองอย่างใส่ใจและเป็นห่วง”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.:78)

“ความคิดที่แตกเปลี่ยนเหมือนโคลีกร และความยืดหยุ่นของระบบการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย ก็จะสอดคล้องอย่างไรก็ได้ภายในเวลาเรียนเจ็ดปีไม่มีการรีไทร์ ผิดกับมหาวิทยาลัยอื่นที่ตกซ้ำชั้นสองปีซ้อนจะต้องถูกคัดชื่อออกจากสารบัญนิสิตนักศึกษา กฎเกณฑ์เป็นประหนึ่งไม่เรียวอาบาพิษที่คอยหวดกระหน่ำความเพียร มิให้หลับไหล”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 15)

“แทบทุกครั้งที่ข้าพเจ้านั่งเหมือนรูปแกะสลักศิลาที่ไม่อึ้งต่อแดดและฝนที่โกรกกระหน่ำอยู่ต่อหน้ากระดานเขียนค้นฉบับที่ว่างเปล่า”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 31)

“รินน้ำที่กระแสนเลื่อนไหลของมัน โขยละองความน่าชื่นมาเคลือบทาบนผิวเนื้ออันผากแห้ง และพองอ้อออกกอกตามริมตลิ่งให้ความรู้สึกพลิ้วไหวในอารมณ์ เปล่าเปลี่ยวเหมือนเห็นไรผมละเอียดเนียนบนต้นคอสาวกำคัด”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 60)

“ข้าพเจ้าเฝ้ายกริบ เย็นเฉียบไปทั้งตัว ความคิดว่างโหวงเหมือนถูกควักมันสมองออกไปทั้งก้อน”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 94)

“อนาคตจะเป็นอย่างไรก็ตอนนี้แหละคุณ ถ้าสำเร็จก็ดีไป ถ้าผิดหวังชีวิตก็จะมืดเจ็บปวดเหมือนเดินอยู่บนหนามแหลม”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 132)

“ความสนุกไม่เคยหลอมหัวใจของเราให้แข็งกระด้างปานหินผา หรือแห้งผากดังผืนทรายกลางแดด”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 153)

“เราสองคนก็เหมือนกับคนอื่นอีกจำนวนมากภายในบ้านเมืองเราที่ชอบนั่งวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของผู้อื่นเหมือนพระเทศน์หลังแก้วเหล้านั้นแหละ ไม่ผัดกันเลยเพียงแค่เราไม่ได้ห่มผ้าเหลืองเท่านั้น”

(เบื้องหลังปริญา, 2540 ก: 157)

“พ่อ... ไรจน์อุตานออกมาเบาๆคำหนึ่ง ดวงตายังจับอยู่ที่เพดานมุ้งที่ถูกแสงจันทร์หม่นทอดตาเห็นเรื่องๆอยู่แ่เอื้อม มันก็คงแ่เอื้อมเหมือนความหวังของ พ่อ นั้นละหนอ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 170)

“เรื่องของเรื่องก็ทำทว่านางนี้ต้องเหี่ยวตายไปเปล่าๆ เหมือนดอกไม้ที่ร่วงหล่นคาร่องสวน”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 42)

“พอเดินเข้าบ้านต้องรีบเด็ดใบฝรั่งข้างรั้วเกี่ยวหีบๆ เหมือนหมาจับรองเท้า”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 47)

“ลุงปรื่องหัวหงอกขาวโพลนเหมือนก้อนฝ้ายตรงขึ้นอย่างปอดกระเส้า”

(ศักดินาบ้านนอก, 2519: 102)

“บนถนนดินลูกรังสีแดงล้าที่ทอดตัวเหยียดยาวเหมือนงูตัวที่เกียจคร้านเป็นแนวขนานไปกับชายฝั่งคลอง”

(ลูกนอกไส้, 2540: 10)

“เมื่อเดินไปได้สักช่วงยาวๆแล้ว เขาจะแหงนหน้าขึ้นฟ้าแล้วเป่าลมออกมาจากปากเป็นสายยาว ลมปากอันอุ่นจัดนี้ กระแทบกับความเย็นของอากาศรอบตัวเกิดเป็นสายหมอกฝ้าสีขาวขุ่นพวยพุ่งออกไป มองเหมือนมังกรร้ายในนิยายกำลังพันไฟเข้าผลาญศัตรู”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 14)

“แสงตะวันสีแดงอ่อนสาดกระจายขึ้นทาบรั้วเมฆที่ขอบฟ้าด้านทิศตะวันออกแลดูเหมือนระลอกคลื่นสีทอง”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 25)

“สักวันหนึ่งมันต้องโตขึ้น... โตเป็นสาว... สักวันใจนักกว่าบ้านนี้จะต้องร้อน เหมือนถูกไฟสุ่ม”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 91)

“อดีตอย่างนั้นไม่มีวันจะย้อนหวนมาได้อีกแล้วเหมือนสายน้ำ เหมือนสายลม ที่พัดผ่านไป แล้วไม่มีวันทวนหลัง... มีแต่ระลอกใหม่เท่านั้นที่จะโหมเข้ามาสู่ครั้งแล้วครั้งเล่า”

(ลูกนอกไส้, 2540: 93)

“หล่อนก็ยังมีความสุขซึ่งเด็กหญิงน้อยๆ คนนี้ไว้ในหัวอกมากขึ้นจนเราร้อนเหมือนมีเพลิงลนรม”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 113)

“แม่บ้านรุ่นเก่าก่อนของชาวจีนที่ต้องพึ่งบารมีผิวให้คอยหาเลี้ยงเมื่อสิ้นไปก็เหมือนคนตาบอดไร้ผู้จับจูงนำทาง”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 115)

“มันเป็นความเจ็บป่วยที่เกาะกินร่างกายอยู่อย่างเงียบๆ ไม่คุกคามรุนแรงถึงกับต้องล้มหมอนนอนเสื่อ แต่มันก็ดูดซับความชุ่มชื้น กระปรี้กระเปร่าไปจากแก... เหมือนกาฝากที่ดูดค้ำน้ำเลี้ยงจากต้นไม้นั้น”

(น้ำใจแม่, 2540ข: 124)

“เรื่องราวของชีวิต มิใช่จะลงตัวดูผลลัพธ์ในการบวก ลบ คูณ หารของวิชาเลขคณิตเสมอไปทุกครั้ง”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 145)

2. **โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor) หรือ นามนัย (Metonymy)** คำว่า Metaphor แปลว่านำไปเทียบ ในเรื่องโวหาร หมายถึงการ นำชื่อ กิริยาอาการ หรือลักษณะของสิ่งหนึ่งไปใช้กับอีกสิ่งหนึ่ง ใช้คำที่มีความหมายอย่างอื่นมาใช้แทนที่ เพื่อเปรียบเทียบให้เข้าใจ เห็นภาพ และเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ชัดเจนลึกกว่าภาพปกติ

หยก บุรพา ใช้โวหารเปรียบเทียบลักษณะนี้ ได้อย่างคมคายมีความหมายลึกซึ้งชวนให้ขบคิด ทำให้เกิดภาพและความเข้าใจตามที่ต้องการและ ทำให้ผู้อ่านได้รับรสชาติในการอ่าน ดังตัวอย่าง เช่น

“เด็กห้องแถวกลางตลาดอย่างฉัน ก็ต้องหัดทำงานได้สารพัดอย่างไม่ว่างานหนักหรืองานเบา มันเป็นความจำเป็นโดยมี ความจน เป็นนายคอยชี้นำบัญชา ความดิ้นรน เป็นมือที่คอยผลักดัน ความเพียรเป็นพี่เลี้ยงคอยพยุงมิให้ระทดท้อ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 11)

“ความยากจนเป็นดาบสองคมให้เราเลือกพลิกใช้ คมหนึ่งมันสอนให้เราเข็มตัวรู้จักประมาณตน แต่อีกคมหนึ่งของมันสั่งให้เราทะเยอทะยานหาญเหิม”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 28)

“เมื่อโตขึ้นฉันจึงรู้ว่าการศึกษาเป็นมรดกอย่างเดียวกับที่ส่งให้กับฉัน และมันเป็นมือที่อุ้มนฉันขึ้นพ้นจากดินและทราย”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 34)

“ฉันมีกึ่งเป็นลำน้ำแห่งชีวิต”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 105)

“งานหมายถึงอาหารในมือต่อๆไปของเขาและของทุกคนในครอบครัวยากจนที่เขาต้องรับผิดชอบในความอึดความอดซึ่งเป็น**สมรรถภูมิชีวิต**”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 123)

“ฉันคิดว่านอกจากมือของ**มรณะ**แล้ว จะไม่มีสิ่งใดมาจู่ครั้งกึ่งกับฉันให้ออกห่างไกลจากกันได้เลยในชาตินี้”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 153)

“แม่แต่กึ่ง วันหนึ่งก็ต้องถูกดินกลบหน้า”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 159)

“และเป็นแผลที่ฉันจำติดตรึงไว้ในหัวใจ...มันเป็นชัยชนะที่ฉันต้องแลกด้วยน้ำตา!”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 129)

“ถ้ากลางวันคือความสับสนวุ่นวายของชีวิต กลางคืนก็คือความอ่อนโยนเยือกเย็น”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 188)

“หัวใจของหล่อนในบัดนี้มันหมดสิ้นความละเมียดละเอียดอ่อนเสียแล้ว...มันแข็งกระด้าง มันขาน้ำเสียงจน เมล็ดพันธุ์แห่งความรัก ไม่อาจจะผลิหน่องอกงามได้อีกแล้ว”

(กตัญญูพิศวาส, 2533 : 303)

“ฉันไม่ใช่คนสวยหรอก ถ้าเป็นดอกไม้ก็จ้านจนจะเน่าไปทั้งดอกแล้วละ”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 305)

“ลมทะเลพัดพาความเย็นชื่นมาผ่านผิว กลิ่นหอมระคน คาว อ่อนๆแทรกมากับความเยิบเยิ้มด้วย”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 198)

“ดวงตะวันสีแดงกลมโตพ่นขอบน้ำที่ปลายโพ้นฟ้าแล้ว อีกสักครู่ก็จะซัดดวงสูงขึ้นไป ละน้อยพร้อมกับ градแสงจาดำยิ่งขึ้น ความมดงามจะค่อยๆหมดไป กลับกลายเป็นดวงพลั่งอันร้อนร่าเป็นประทีปส่องโลกอันอนันตคุณ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 199)

“อา...อีกไม่กี่อึดใจข้างหน้า เพลงชีวิตที่เขากำลังหมายล้าก็จะต้องเริ่มบรรเลงอีกแล้ว” (มงกุฎดอกจีว, 2536 ก: 351)

“ก็คงต้องขอเวลาจากคุณบ้างในการจัดปัญหาเก่าๆ เพื่อว่ามันจะได้ไม่ย้อนกลับมาเป็น
เลี่ยนหนามทิ่มแทงเราในวันข้างหน้า”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 410)

“มันเป็น โช้เกียร์ดิยต ที่ล่ำมหล่อนไว้อย่างหนาแน่นพอสมควรจนไม่อาจจะสลัดตัด
ขาดจากครอบครัวและนายอุทัยได้”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 245)

“มันเกิดขึ้นทีละน้อยๆ นับแต่หล่อนเริ่มเบื่อนายชีวิตที่ไม่ต่างไปจากดอกไม้ในกำเพงเงิน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 93)

“การเรียนมหาวิทยาลัยไม่สามารถที่จะสวมเสื้อคลุมฟุ้งเฟ้อให้กับเขาได้เลย”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 14)

“อดีตที่ยากจนอย่างเด็กบ้านนอกทั่วไปของเขา เหนียวรั้งให้เขาเป็นนกที่บินไม่พ้นป่า”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 16)

“กำแพงของความแปลกหน้าระหว่างเธอกับชาติพันธุ์ไพร่ ได้ถูกทำลายลงอย่าง
ราบเรียบด้วยเหตุการณ์ในคืนนั้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 36)

“ใครเล่าจะโง่ยอมทอดตนลงเป็นสะพานให้คนพิการอาศัยข้ามเหว”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 55)

“นี่คือหนุตะเภาสำหรับลองยาตัวแรกเลยหรือคะ...” หญิงสาวถามรอยยิ้มปรากฏบนดวงหน้า”

(พันธะชีวิต, 2538 : 90)

“แว่นที่สวมมองนิตยา ของเขาค่อยๆ เปลี่ยนสีเสียแล้วเมื่อได้รู้จักกับเธออย่างจริงจังขึ้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 96)

“แต่เนื้อแท้ของชีวิต วิญญาณของวงศาคนชาติของเขา ก็ยังเป็นกระดูกผุร่อนของชาติอยู่นั่นเองไม่เปลี่ยนแปลง”

(พันธุชีวิต, 2538ข: 143)

“แต่ในเวลาเดียวกันเขากลับอยากให้คนไทยแท้ๆ เข้าสวมอำนาจทางเศรษฐกิจในบ้านเมืองแทนพวกเขาซึ่งสืบเลือดมาจากคนโพ้นทะเล!”

(พันธุชีวิต, 2538ข: 189)

“แต่สำหรับชาติ พันธุ์ไพร่ คูเหมือนเขาจะเป็นหินผา ที่ไม่รู้สึกร่อนด้วยลมแห่งเสนาหา “

(พันธุชีวิต, 2538ข: 197)

“นามบัตรบางใบของนายหิรัญจะเป็นกุญแจเปิดประตูเงินให้กับฝ่ายหาทุน”

(พันธุชีวิต, 2538ข: 202)

“โกมลเป็นผู้ที่มีความคิดในการหารายได้อย่างเฉียบแหลมและชำนาญงานนี้โดยเฉพาะได้ฉายาว่าเป็น มือทอง ของแวดวงกิจกรรมในมหาวิทยาลัย”

(พันธุชีวิต, 2538ข: 203)

“กะ นิดเข้าใจในสิ่งที่ชาติพูดมาทั้งหมด และยินดีที่จะทำงานชิ้นนี้ มันคงเป็น เบ้าหลอมเบ้าแรกสำหรับชีวิตที่จะ แข็งแกร่งขึ้นของนิด...นะกะ”

(พันธุชีวิต, 2538ข: 207)

“เพราะ รูป ของหล่อนนำมาให้แค่ ความทุกข์ และ แยก แห่งชีวิตเท่านั้นเอง”

(พิศวาสมีด, 2537: 12)

“รูปร่างที่อ้วนใหญ่จนใครๆเห็นเป็น เรือเกลือ เมื่อตอนขึ้นควมมิดปึงตอยู่ข้างเชิง”

(พิศวาสมีด, 2537: 17)

“มิหนำซ้ำยังต้องตกเป็น เครื่องเล่น ของผู้ขายละโมภกามอย่างไอ้แป๊ะม่อนายจ้างของหล่อนอีกด้วย”

(พิศวาสมีด, 2537: 39)

“ถ้าตัวเองไม่เชื่อกำแพงของตัวเองก็อย่าหวังเลยว่าจะหลุดพ้นเหนือปลักโคลนขึ้นมาได้”

(พิศวาสมีด, 2537: 222)

“สายตาของหล่อนมองออกไปสู่ความรื้อเรื่องของขอบฟ้า สีทองของอรุณรุ่งช่างตัดกับสีดำ ในหัวใจเสียเหลือเกิน”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 30)

“และจากวันนั้นแล้ว แจกันแก้ว แห่งชีวิตสมรสก็เต็มไปด้วย รอยแตกร้าว”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 34)

“หล่อนหัวเราะเบาๆ สงครามอารมณ์ ใช้คำพูดทำร้ายกัน พลิกพลิ้วชีวหาเป็นอาวุธ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 79)

“ถือเสียว่าฉันเป็นปลาที่ซุบเหวี่ยง โดยเจ้าของเบ็ดไม่ได้ล่อคงถูกต้องกว่า”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 96)

“การสอบคือมือทิพย์ที่กวักให้เดินเข้าไปใกล้ชีวิตกับความสำเร็จที่มีปริญญาบัตรรออยู่ปลายทาง”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 38)

“ในวันสอบเราจะมามหาวิทยาลัยแต่เช้า แวะไปนั่งร้านกาแฟในซอยท่าพระจันทร์... แล้วค่อยเกรไปแถวหน้าคณะซึ่งจะเป็นสนามสอบของเรา แต่ในความรู้สึกของพวกเรานั้นคือลานประหาร”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 45)

“ถ้าคุณเป็น เหล็ก ความสนุกสนานเหล่านั้นก็เป็น สนิม ที่คอยกัดกิน ความสมบูรณ์หมดจดของคุณ”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ก: 48)

“และช่วงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมาฉันอยู่ปุ่เปลี่ยนสีตัวเองได้เร็วกว่าจิ้งจกเสียอีก ความเป็นสัตว์
สงครามเมื่อ 30-40 ปีที่แล้วหมดสิ้นไป เดี่ยวนี้เขากลายเป็น สัตว์เศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ของโลกการค้า”
(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 79)

“คุณจงเลือกให้ดินะวลิต หากคุณสามารถเป็นนายคนในวันหนึ่งข้างหน้า คุณจะเลือกเป็น
นายชนิดใดในการปกครอง ลูกน้องของคุณ พระ พราน หรือ พ่อ”
(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 97)

“เขาคงคิดว่ามหาวิทยาลัย คือ บ่อทอง ที่เขาชุบตัวและทำให้อยู่เหนือกว่าคนอื่นๆที่ไม่มี
โอกาสทัดเทียมกับเขา”
(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 140)

“เรื่องไร้สาระเป็นกับเกล้มที่วิเศษยามกินเหล้ากับมิตรสนิทเราสองคนจึงไม่เคยเหงา”
(เบื้องหลังปริศนา, 2540: 152)

“ความสนุกไม่เคยหลอมหัวใจของเราให้แข็งแกร่งดังป่านหินผา หรือแห้งแล้งดังผืน
ทรายกลางแดด”
(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 153)

“ก็ผมอยากรู้...นี่กว่าลุงเป็น เสือเขียวๆ ไปซะแล้ว”
(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 26)

“เสียงหัวเราะ เสียงร้องไห้ของเด็กคือ ดุริยางค์ ที่ขับกล่อมให้โลกรื่นรมย์”
(ลูกนอกไส้, 2540ข: 26)

“กรรมจึงตกอยู่ที่ชั่วเอ็งเพราะต้องกลายเป็น กระโถน คอยรองรับอารมณ์ อันรุนแรง
เพราะพิษสงของความลำเอียงของเมียนายเฮง”
(ลูกนอกไส้, 2540ข: 72)

“นายเสงรู้ได้จากสัญชาตญาณว่านั่นคือ ลักษณะการของสัตว์ร้ายที่ซ่อนเงี้ยวและพิษสงให้ศัตรูตายใจ”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 86)

“เขาต้องปราบปลื้มยินดีเป็นที่สุด ที่บาร์มีแห่งความเป็น ครู ของเขาได้เป็นเพื่อนบุญที่ไม่มีใครชื้อแข่งไปครองแทนได้”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 112)

3. โวหารอุปนัย (Innuendo) หมายถึง กลวิธีการใช้ภาษาที่ไม่ต้องการบอกเรื่องราวโดยตรง แต่ใช้ภาษาเป็นนัยๆ ผู้อ่านอาจอนุมานรู้ความหมายที่แท้จริงได้ การเขียนเป็นนัยๆ ทำให้เกิดรสและได้น้ำหนักกว่าการบอกตรงๆ หากใช้อย่างเหมาะสม เช่น

“ก็จริง ถ้าคิดในแง่ นั้น...แต่ถ้าผมไม่เส่ปากมากไปกวนตะกอนมันก็ยังนอนกันอยู่”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 145)

“หล่อนเจ็บซ้ำ เมื่อมองไม่เห็นทางคืนร่นให้พ้นไปจากวงล้อมรัดของความระทม”

(พิศวาสมีด, 2537: 70)

4. โวหารบุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่มีกิริยาอาการ ให้มีอาการมีพฤติกรรมประหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่มีตัวตนมีชีวิตจิตใจ เช่นเดียวกับบุคคล เป็นการปลุกให้มีชีวิตขึ้น ทำให้เกิดจินตนาการได้ชัดเจน

หยก บุรพา ใช้โวหารบุคลาธิษฐานในการสร้างภาพพจน์ให้ผู้อ่านมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เพราะรู้จักเลือกคำแสดงอาการมาสอดคล้องให้กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ให้ดูเหมือนกับเป็นสิ่งที่มีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่างเช่น

“เพื่อวันพรุ่งนี้เมื่อตะวันเริ่มเยิ้มฟ้า จะได้มีเรี่ยวแรงสู้กับชีวิตต่อไปอีกวันหนึ่ง”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 89)

“เขาไม่คิด เขาลืมหมดแล้ว สุขความสบายปิดตาของเขาจนลืมความหลังครั้ง
ก่อนๆ เดียวนี้พอเขาได้รับความไม่สะดวกบางอย่างก็พากันโวยวายเกลียดชังเจ้าของประเทศ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 95)

“ผิวน้ำที่มีระลอกคลื่นน้อยๆ เพราะถูกลม ลูบจูบไล่ แลดูสวย”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 105)

“เพราะหนาวไม่ถึงขนาด ยิ่งอยู่ในห้องแถวอบอุ่นอย่างนี้ไม่มีทางให้ลม เข้ามารังเกอยู่แล้ว”

(อยู่กับกึ่ง, 2536: 149)

“บางสิ่งในวัยเด็กของฉันเมื่อสิบปีก่อน ในปัจจุบันนี้ได้เลือนหายไปแล้ว เมื่อเงาของ
ความเจริญทางวัตถุได้ เคลื่อนเข้ามาบดบัง ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 159)

“เมื่อดวงตะวันไต่ขึ้นขอบฟ้า ทุกชีวิตก็ตื่นขึ้นรับภารกิจของตน”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 189)

“ความเงียบแผ่ซ่านเข้าครอบคลุมหน้าห้องแถวที่เราสามคนนั่งอยู่”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 272)

“จิวจ้องมองพร้อมกับความไม่สบายใจได้ดูโจมเข้าจับความรู้สึก”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 236)

“ลาก่อน...เสียงเครื่องจักรที่ขับกล่อมชีวิตมาแสนนาน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 274)

“ตะวันลำสุดท้ายลาฟ้าไปได้ครู่ใหญ่แล้ว”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 327)

“ภายิตฝรั่งบทหนึ่งเขาบอกไว้ว่า โชคดีไม่มาเคาะประตูบ้านใครอีกเป็นครั้งที่สอง”

(มณฑุกอดกัจจิว, 2536ก: 140)

“ถนนสายใหม่ๆ ได้นำความเจริญมาสู่ชุมชนที่ตัดผ่านหรือหว่านโปรยความเจริญไว้
สองฟากข้างทาง”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 84)

“ผมตั้งปณิธานไว้แล้วว่า ผมจะไม่ยอมให้ค่านิยมอันต่ำทรามของสังคมดูถูกฉันได้”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 184)

“งานต่างๆ ก็จะเป็นเพียงฟองน้ำลายหรือเอกสารหรรษาที่นอนนิ่งอยู่ในแฟ้มงานเท่านั้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 54)

“สายตาของชาติ พันธุ์ไพร ทอดออกไปสู่ท้องน้ำสีโคลนคล้ำที่พลิกพลัดด้วยคลื่นของ
แม่น้ำเจ้าพระยา”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 113)

“ควันจากเปลวไฟตะเกียงน้ำมันก๊าด ลอยอ้อยอิ่งเป็นสาย บางครั้งพลิวไหวไปตาม
แรงลม”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 166)

“วันเวลา เดินผ่านไปอย่างเน่ๆ เหมือนงอลลีที่หมุนอยู่เป็นนิรันดร์”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 195)

“เงื้อมเงาอันมีดกรั่ม ก็แผ่ตัวเข้ามาครอบคลุมบรรยากาศในร้านข้าวต้ม”

(พิศواسมีด, 2537: 89)

“เงินข้อมต่อเงิน และ เงินในมือพ่อค้า งามได้ทุกขณะ”

(ค้าแบบจีน, 2538ก: 99)

“คีนันมีลูกค้าไม่มากนัก อาจจะเนื่องมาจากอยู่ในช่วงปลายเดือนซึ่งชีพจรเศรษฐกิจ
เต้นเชื่องช้า”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540 ก: 17)

“แต่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ที่มีโอกาสดีกว่าเธอมากน่าจะปล่อยให้ความเหลวไหล ลากลอยหลัง
สวนทางกับเธอ”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 25)

“ความร่ำร้อนของกรุงเทพฯ ที่ลือกันว่าเป็นเมืองที่หลับยากของคนร่ำรวย”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 59)

“ทว่าความปวดร้าวจากอดีตยัง เหนียวรั้งให้ความหวาดหวั่นปะทุขึ้นในอารมณ์”

“ศิโรตม์รื้อเวลาที่ความหวั่นหวาดจากแผลอดีตจะถูกลบหาย”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 105)

“ความเงิบโหมท่วงทำนองของมันระงมอยู่ในห้องใจของชายหนุ่ม”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 111)

“เพราะผู้คนยังออกจากบ้านเรือนมาจ่ายตลาดไม่มากนักหลายตึก ยิ่งในกาลอากาศ
เช่นนี้ห้องฟ้าเปิดช้า”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 11)

“แสงตะวันสีแสดอ่อนสาดกระจายขึ้นทาบริ้วเมฆที่ขอบฟ้าด้านทิศตะวันออกแลดูเหมือน
ระลอกคลื่นสีทอง”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 25)

“วันเวลารุดหน้าไปตามการเคลื่อนไหวของดวงตะวันที่ไม่มีการจะบังอาจยังหยุดได้”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 97)

5. **โวหารวิปโนพทนา (Pathetic fallacy)** หมายถึง โวหารที่ใช้พรรณนาภาพธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ซึ่งทำให้นักเขียนเกิดอารมณ์ซึ่งใจ รู้สึกว่าสิ่งนั้นๆคงจะมีอารมณ์เช่นเดียวกับตัวเขาจึงใส่อารมณ์ลงไปในเรื่องธรรมชาติ เช่น

“เมื่อดับไฟบนเพดานห้องแล้ว ความมืดก็ทะลักเข้าครอบคลุมห้องหุ้มภาพต่างๆ ให้พ้นจากสายตาของผู้เฝ้ามองอยู่ดี”

(พิศวาสมีด, 2537: 14)

“ความยะเยือกเย็นจู่โจมเกาะกุมทุกซอกผิวเมื่อหล่นขึ้นจากน้ำมาหยุดยืนอยู่หน้าศาลาลอย”

(มณฑุกดอกริ้ว , 2536ก: 387)

6. **โวหารอธิพจน์ (Hyperbole)** คือ การกล่าวโลดโผนเกินกว่าที่จะเป็นจริงได้ แต่เป็นการกล่าวที่ให้ผลทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดความซาบซึ้งไปกับเนื้อความที่มีน้ำหนักมากเช่นนั้น ผู้อ่านย่อมทราบดีว่ากล่าวเช่นนั้นไม่มีทางเป็นความจริงได้ แต่ก็ยังยอมรับฟังด้วยความรู้สึกที่ประทับใจ ไม่ถือเป็นการพูดโกหกแต่อย่างใด

จากการศึกษานวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา พบว่ามีการเปรียบเทียบที่เกินความจริงจำนวนมาก แต่สามารถทำให้เหตุการณ์มีความเข้มข้น น่าตื่นเต้น และน่าติดตามยิ่งขึ้น สร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่านได้ไม่น้อย ตัวอย่างเช่น

“คุณอรครับ เรามาร่วมกัน ฝาก หัวใจ ให้แผ่นดินกันเถิด...ด้วยการทำงานที่เป็นคุณต่อส่วนรวม”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 387)

“น้ำฝนฉ่ำใสที่สาดสายจากฟ้า ดับความเร่าร้อนให้กับผู้คน และให้ความชุ่มชื้นลบรอยระเหบบนแผ่นดินไม่ต่างไปจากน้ำใจและน้ำคำของ น้ำฝน”

(พิศวาสมีด, 2537: 132)

“ผมอยากจะยืมความคิดของคุณไปไว้ที่เธอ”

(เลี่ยนสมรส, ม.ป.ป.: 11)

“ข้าพเจ้าเดินตะลุมไปอย่างเหงา ๆ”

(เบื้องหลังปริณญา, 2540ก: 24)

“จะเพินหาศัตรูของน้ำครามได้ยากกว่าการตกปลาด้วยเบ็ดที่ไม่เกี่ยวเหยื่อ”

(เบื้องหลังปริณญา, 2540ก: 61)

7. โวหารคำพังเพยและสุภาษิต (Locution and Proverb)_หมายถึงการกล่าวข้อความโดยการนำไปเทียบเคียงกับคำพังเพย หรือสุภาษิต เพื่อให้ข้อความนั้นมีน้ำหนัก และเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

“กำบอกว่า เขาผัวกันเมียกัน เหมือนลิ้นกระตบฟัน เราเป็นคนนอกจะไปยุ่งด้วยทำไม”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 96)

ลิ้นกระตบฟัน หมายถึง การกระตบกันบ้างแต่ไม่รุนแรงของคนที่ไม่ใกล้ชิดกัน

“ความยากจนสอนให้คนเราต้อง นุ่งเจียมห่มเจียม อย่างไม่รู้ตัว”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 149)

นุ่งเจียมห่มเจียม หมายถึง แต่งตัวพอสวมกับฐานะ

“เป็นการใช้ชีวิตราตรีตามประสา คนบ้านนอกชอกนา อำเภอลี้ก ะ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 190)

คนบ้านนอกชอกนา หมายถึง คนที่เป็นชาวไร่ชาวนาอยู่นอกกรุง

“ในเมื่อสโมสรเป็นที่ชุมนุมของพวกข้าราชการทั่วไป ก็เลยต้องพลอยคิดร่างแหไปด้วยอย่างช่วยไม่ได้”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 191)

คิดร่างแห หมายถึง พลอยถูกจับหรือถูกกล่าวหาหรือได้รับผลไม่ดีไปด้วย

“บางคนไม่เคยต้องทุเรียนเลย บอกว่าเหม็นจนทนกลิ่นของมันไม่ไหว ซึ่งก็เป็นเรื่องแบบ ลางเนื้อชอบลางยา”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 193)

นางเนื้อชอบกลางยา หมายถึงต่างคนต่างชอบคนละอย่างไม่เหมือนกัน

“พ่อค้าเงินมักปูทางการค้าแบบ กุ้งฝอยตกปลากระพงอยู่ตลอดเวลา”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 200)

กุ้งฝอยตกปลากระพง หมายถึง เอาของเล็กไปแลกกับของที่ใหญ่กว่า

“ส่วนการแต่งงานของลูกสาว ชาวจีนจะไม่ถือเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ ดูพอสมควรแล้วก็ให้แต่งงานไป เพราะถือคติว่า มีลูกสาวเหมือนมีส่วนอยู่หน้าบ้าน”

(อยู่กับกิ้ง, 2536: 224)

สมน้ำสมเนื้อ หมายถึง พอเหมาะสมกันดี

“ในลัทธิคลุมถุงชนของชาวจีนหัวเก่า นั้น แม่ ของทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้กำหนดบทบาทให้กับลูกๆเอง”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 227)

คลุมถุงชน หมายถึง การแต่งงานที่พ่อแม่จัดการให้โดยที่หนุ่มสาวไม่รู้จักกัน

“ครั้นเข้าตาจนก็คืนค่าเอาง่ายๆ ดบหัวแล้วลูบหลัง กันซัด ๆ”

(กตัญญูพิสวาส, 2536: 271)

ดบหัวแล้วลูบหลัง หมายถึง ทำหรือพูดให้กระทบกระเทือนใจในตอนแรกแล้วกลับทำหรือพูดปลอบใจในภายหลัง

“หล่อนจึงมีสภาพนิ่งเฉย เหมือนทองไม่รู้ร้อน ขณะปรายตามองเกียรดิศ”

(กตัญญูพิสวาส, 2536: 306)

ทองไม่รู้ร้อน หมายถึง เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สะดุ้งสะเทือน

“เพราะเกียรดิศเป็นลูกชายหัวแก้วหัวแหวนคุณหญิงคงไม่ปล่อยให้เรื่องเงิบหายเป็นคลื่นกระทบฝั่งแน่ ๆ”

(กตัญญูพิสวาส, 2536: 335)

คลื่นกระทบฝั่ง หมายถึง เรื่องราวที่ครึกโครมขึ้นมาแล้วกลับเงิบหายไป

“เชื่อรู้ว่า ถ้าแก่จะต้องการตัวจิวมากกว่าตัวเขา เขาอาศัย ดิดหลังแห ไปด้วยเท่านั้นเอง”

(กตัญญูพิศวาส, 2536: 432)

ดิดหลังแห หมายถึง พลอยถูกจับหรือถูกกล่าวหาหรือได้รับผลไม่ดีไปด้วย

“อ้อ...อย่างนี้เล่า” สมศรีหัวเราะใสจรัส “คงจะเหมือนกับที่เขาพูดกันว่า ปล่อยเสียเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ ”

(กตัญญูพิศวาส, 2536: 461)

ปล่อยเสียเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ หมายถึง ปล่อยศัตรูไปอาจกลับมาทำร้ายภายหลัง

“เพราะผลงานบางอย่างก็ฉาบฉวยวูบวาบ ได้ไม่คุ้มเสีย ทำนองผักชีโรยหน้า หรือ จี๋ช้างจับตักแตน อะไรเทือกนั้นแหละครับ”

(มณฑุกอดกัจจว, 2536ก: 83)

ผักชีโรยหน้า หมายถึง การทำความดีเพียงผิวเผิน

จี๋ช้างจับตักแตน หมายถึง ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย

“คนที่ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ และหมั่นเพียรอุทสาหะในการเพ่งเล็งความผิดของคนอื่น”

(มณฑุกอดกัจจว, 2536ก: 200)

ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ หมายถึง พูดดีแต่ใจคิดร้าย

“พวก ปากหอยปากปู มันชอบสร้างความสำคัญให้พื้จนเกินเหตุ”

(มณฑุกอดกัจจว, 2536ก:229)

ปากหอยปากปู หมายถึง พวกชอบชูขบขันนินทา

“มันก็เข้าทำนอง น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า นั่นแหละ”

(มณฑุกอดกัจจว, 2536ก: 281)

น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า หมายถึง การพึ่งพาอาศัยกัน

“มหาวิทยาลัยให้แต่ทฤษฎี พร่ำสอนจนรับแทบไม่ไหว ส่วนการปฏิบัติกลับถูกปล่อยปละละเลย หรือมีการฝึกงานบ้างก็เป็นไปอย่าง สุกเอาเผากิน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 29)

สุกเอาเผากิน หมายถึง ทำลวก ๆ ทำพอเสร็จไปคราวหนึ่ง ๆ

“ผมเห็นคุณเหนื่อยมานานแล้วกับงานปิดทองหลังพระอย่างที่ทำอยู่นี้”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 176)

ปิดทองหลังพระ หมายถึง ทำความดีแต่ไม่ได้รับการยกย่องเพราะไม่มีใครเห็นคุณค่า

“และทุกครั้งที่เราเผชิญหน้ากันด้วยกรณีใดก็ตามเขามักจะยอมอ่อนข้อลงให้ ไม่ต่างกับ วัวสันหลังหะ ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522 : 213)

วัวสันหลังหะ หมายถึง คนที่มีความผิดติดตัวทำให้มีความหยาบกระแวง

“ไม่คิดเลยที่โบราณบอกไว้ว่า ยังไม่ทันเห็นน้ำก็ตัดกระบอก ยังไม่ทันเห็นกระรอกก็โก่งหน้าไม้”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 374)

ยัง ไม่ทันเห็นน้ำก็ตัดกระบอก ยัง ไม่ทันเห็นกระรอก ก็ โก่งหน้าไม้ หมายถึง ค่วนทำอะไรล่วงหน้าไปก่อน โดยยังไม่มีอะไรแน่นอน

“แม่เห็นว่า ทหารทุกคนเป็นเสมือนญาติพี่น้องของเรา อยู่ร่วมครอบครัวหรือสังคมเดียวกัน ฉะนั้นไม่จำเป็นที่จะต้อง เลือกที่รักมักที่ชัง”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 394)

เลือกที่รักมักที่ชัง หมายถึง ลำเอียงเพราะอคติ

“มิใช่ทำงานแบบ ผักชีโรยหน้า หรือปิดสวะให้พ้นหน้าบ้านตามคำบัญชาของผู้มีอำนาจเหนือกว่าเท่านั้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 53)

“นี่ก็แล้วฉันนอนเพื่อนนักศึกษาของเราหลายคนก็ **เหยียบจี้ไก่ไม่ฝ่อ**”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 147)

เหยียบจี้ไก่ไม่ฝ่อ หมายถึง หยิบหย่ง ทำอะไรไม่จริงจัง ไม่เอาการเอางาน

“การรับราชการอาจจะสบายอย่างที่เขาคิดกันว่า **กินข้าวร้อนนอนตื้นสาย**”

(พันธุะชีวิต, 2538ข: 186)

กินข้าวร้อนนอนตื้นสาย หมายถึง มีชีวิตอยู่อย่างสบาย

“และแล้วก่อนที่จะหล่นจะคุ้นเคยกับชีวิตกรุงเทพฯ จนเรียกได้ว่า **ปีกกล้าขาแข็ง**”

(พิศวาสมีด, 2537: 15)

ปีกกล้าขาแข็ง หมายถึง ช่วยตัวเองได้

“หากแต่เป็นเพราะว่า **ความห้าวเดียวกระเทียมลืบตาม**ประสาของคนชนบทที่พลัดที่
นาคาที่อยู่ ปราศจากคู่คิดและชี้แนะทางอันถูกต้องควรให้”

(พิศวาสมีด, 2537: 20)

ห้าวเดียวกระเทียมลืบ หมายถึง ตัวคนเดียวไม่มีพวกพ้อง

พลัดที่นาคาที่อยู่ หมายถึง พลัดพรากจากถิ่นฐานเดิม ระหกระเหิน

“เมื่อการณเป็นเช่นนี้เสียแล้วก็ยอมมีดบาดด้าน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็น **คลื่น
กระทบฝั่ง**ไปโดยปริยาย”

(พิศวาสมีด, 2537: 21)

คลื่นกระทบฝั่ง หมายถึง เรื่องราวที่ครึกโครมขึ้นมาแล้วกลับเงียบหายไป

“หล่อนเป็นคน **บ้านนอกคอกนา**”

(พิศวาสมีด, 2537: 36)

“แล้วก็นึกจนโกรธตัวเองขึ้นมาครั้นว่า เรื่องที่ควรเอาความ กลับไม่เอา มาถือ
สากับ **เรื่องจิ๋วหมาจิ้งหรีด**”

(พิศวาสมีด, 2537: 52)

เรื่องจิ๋วหมาจิ้งหรีด หมายถึง เล็ก ๆ น้อย ๆ ไร้สาระไม่น่าสนใจ

“จันทร์คิดอย่าง หมาจนตรอก ที่จะไม่หันไปมองเส้นทางอีกต่อไป”

(พิศวาสมีด, 2537: 71)

หมาจนตรอก หมายถึง ไม่มีทางออก

“คนอย่างไอ้แป๊ะมือ ก็ไม่แตกต่างไปจากคนจีนรุ่นเก่าๆ สูงอายุที่มีพื้นฐานชีวิตมาจาก
คนหาเช้ากินค่ำอย่างปากกัตตีนถีบ”

(พิศวาสมีด, 2537: 84)

หาเช้ากินค่ำ หมายถึง หาเลี้ยงชีพด้วยความลำบากยากแค้น

ปากกัตตีนถีบ หมายถึง พยายามทำทุกอย่างเพื่อปากท้องโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อย
ยาก

“จันทร์เองก็ทำได้เมื่อคิดว่ายังรู้จักใจของไอ้แป๊ะมือแล้วว่าไม่ทิ้งความรับผิดชอบ
ไม่ตีโพยตีพายที่หล่อนต้อง”

(พิศวาสมีด, 2537: 85)

ตีโพยตีพาย หมายถึง แสดงความเสียดสีใจจนเกินเหตุ

“เกิดมาเป็นผู้หญิงชั้นหล่อน จะมีโอกาสได้เลือกอะไรมากนักหรือ..จันทร์เคยนึกปलอบ
ตัวเองอย่างนั้น เมื่อตกบันไดเสียแล้วก็จำต้องพลอยโจนไปด้วย”

(พิศวาสมีด, 2537: 86)

ตกบันไดพลอยโจน หมายถึง จำเป็นที่ต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

“ถ้าใครทำผิดก็คาดโทษลงทัณฑ์ไปตามเหตุตามผล ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง”

(พิศวาสมีด, 2537: 172)

“คนค้าขายเป็นจำนวนนับไม่ถ้วนต้องล้มจมไปแล้วก็เพราะ คีดลูกคิดรางแก้ว
ลงทุนลงแรงไปอย่างมั่งง่าย ผันเฟื่อง”

(คำแบบจีน, 2538ก: 42)

คีดลูกคิดรางแก้ว หมายถึง คำนวนผลได้ผลเสียหรือกำไรขาดทุนอย่างละเอียด

“ทว่านายหลูไม่ใช่คนประเภท วัวลืมนิน เขาจึงไม่เคยทิ้งขว้างห่วงเพื่อนเก่าอย่าง นายลืมนเลย”

(คำแบบจีน, 2538ก: 69)

วัวลืมนิน หมายถึง คนที่ได้ดีแล้วลืมฐานะเดิมของตน

“แต่พวกพ่อค้านายวานิช ไม่ต่างไปจากคนทำมาหากินทั่วไปที่ต้องผู้ต้องเสี่ยงกับการ กำไรขาดทุนอยู่ตลอดเวลา... ไม่มีโอกาสที่จะ กินข้าวร้อนนอนตื่นสาย อย่างพวกที่เสวยสุขศักดิ์นา”

(คำแบบจีน, 2538ก: 98)

“ทางไหนพอจะทำกำไรได้ก็ต้องฉวยเอาไว้ก่อนแม้จะเล็กน้อยๆ เท่านั้นก็ละทิ้งไม่ได้ ยิ่งเบี่ยน้อยหอยน้อย ก็ยิ่งต้องเก็บเล็กผสมน้อย ไม่เหมือนพ่อค้านักธุรกิจใหญ่ ๆ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 104)

เบี่ยน้อยหอยน้อย หมายถึง มีเงินน้อย

“หากเขาหลุดปากโพล่งเรื่องเงินๆทองๆออกไป โสภิตาย่อมมีสิทธิ์ที่จะคิดว่าเขาพยายาม หวนมาพัว ถ่านไฟเก่า”

(เสียนสมรส, ม.ป.ป.: 69)

ถ่านไฟเก่า หมายถึง ความรักความผูกพันที่เคยมีแต่ครั้งก่อน กลับเกิดขึ้นมาอีก

“การชิงสุกก่อนห่าม_เช่นนั้นอาจจะนำคำนิในความรู้สึกของคนที่เคร่งครัดจารีต”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 178)

ชิงสุกก่อนห่าม หมายถึง ค่วนทำสิ่งที่ไม่สมควรแก่วัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งงาน หรือมีเพศสัมพันธ์เมื่อยังไม่ถึงเวลา

“อ๊ะ – แล้ว ลุงแม่น ไม่เคยคิด ตกถึงข้าวสาร มั่งเรอะเมื่อก่อนนี้นะ” ปลัดหนุมเข้าเหย”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 41)

ตกถึงข้าวสาร หมายถึง การที่ชายฐานะยากจนได้แต่งงานกับหญิงที่มีฐานะดี

“อยากรู้เรื่องอะไรเสียแต่วันนี้...แก่แล้วคงเหนื่อยละซี
ฉันว่า...” ลุงแม่น **ขุดบ่อล่อปลา**”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 69)

ขุดบ่อล่อปลา หมายถึง หวังผลประโยชน์จากเขาแล้วทำกลอุบายให้หลงเชื่อ

“ทำเอาปลัดสง่าขี้มออกมาได้...นานๆแกล้มที จนคนเขาค่อนว่า แกล้มทีไร **ข้าวยาก
หมากแพงทุกที**”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 83)

ข้าวยากหมากแพง หมายถึง ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี รายได้น้อย สินค้าบริโภคมีราคาแพง

“พวกผู้หญิงนะไม่รู้อะไร....เหมือน**ไก่ได้พลอย**”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 116)

ไก่ได้พลอย หมายถึง ผู้ที่ได้สิ่งของมีค่าแต่ไม่เป็นประโยชน์กับตน

“เพื่อนข้าราชการเองยังไม่มีใครกล้าพูดเรื่องนี้ให้คุณสุกริรู้ เพราะเข้าทำนอง**หมูเขาจะ
ห้ามเรื่องอะไรจะตับคนเอาคานเข้าไปสอด**”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 123)

หมูเขาจะห้ามเอาคานเข้าไปสอด หมายถึง เข้าไปขวางในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น

“อย่างที่คนไทยเขามีภยันตอันหนึ่งว่า มีวิชาเหมือน**มีทรัพย์อยู่นับแสน**”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 85)

“ถึงอย่างไรก็ตามหล่อนก็ยังมีสติและความยังคิดรู้ว่าคติ **น้ำขุนไว้ในน้ำใสไว้นอก**”

(ลูกนอกไส้, 2540: 113)

น้ำขุนไว้ในน้ำใสไว้นอก หมายถึง แม้จะไม่พอใจก็ยังแสดงสีหน้ายิ้มแย้ม

8. โวหารนิทานสาธก (Allegory or Parable) หมายถึง การนำเอานิทานหรือเรื่องราวต่างๆ มาสอดแทรกอยู่ในข้อความเพื่อให้เรื่องเป็นที่น่าสนใจไม่เบื่อหน่ายและเกิดความเข้าใจดีขึ้น เช่น

ระหว่างที่นั่งกินทุเรียนกันอยู่คราวหนึ่ง กิ่งเล้าดำนานทุเรียนให้ฉันฟัง กิ่งเล้าว่า
 “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มหาราชพระองค์หนึ่งของอินเดียได้เสด็จผ่านประเทศพม่า
 เข้าประเทศจีนตอนใต้แล้วลงมาประเทศไทยพร้อมด้วยข้าราชการบริพารจำนวนมาก นัยว่าเพื่อเจริญ
 สัมพันธไมตรี ได้เสด็จลงไปจนกระทั่งถึงปลายขวานทองอันเป็นแดนมลายู ที่มลายุนั้นเองได้มีการ
 รับเสด็จอย่างสมพระเกียรติ และได้ถวายผลไม้ชนิดหนึ่งให้เสวย เป็นผลไม้ที่มีเปลือกแข็งหนาและ
 มีหนามแหลมรอบผล แต่เมื่อแกะเปลือกออกแล้วเนื้อเหลืองล่อนุ่มนวลอยู่ในพวงนั้นหวานหอมชวน
 ใจ รสก็หวานเนียน มหาราชจึงสั่งข้าทาสบริพารที่ได้กินผลไม้ชิ้นนั้นให้กลืนเมล็ดลงไปด้วยเพื่อ
 จะได้เอาไปเพาะพันธุ์ที่บ้านเมืองของตน ระหว่างที่เสด็จกลับก็ต้องย้อนขึ้นมาจากประเทศไทยอีก
 รอบแรมจนพ้นแผ่นดินขวานทองไปอีกไม่นานต่อมาก็มีต้นไม้ประหลาดพันธุ์หนึ่ง เป็นไม้ยืนต้น
 ออกผลเป็นหนามแหลม เมื่อสุกมีกลิ่นหอมกระจายออกมาด้วย เมื่อทดลองกินกันก็เป็นที่ติดอกติด
 ใจซื้อขายกันราคาแพงๆสืบมาจนทุกวันนี้เรียกกันว่าทุเรียนนี่เอง”

(อยู่กับกิ่ง, 2536ข: 193)

“ในสมัยราชวงศ์ต้าฉิง แผ่นดินพระเจ้าคังฮี มีนักปราชญ์กินคนหนึ่งมาเกิด ชื่อวานเหม
 เกิดเมื่อ พ.ศ.2285 ตรงกับแผ่นดินพระเจ้าท้ายสระที่โปรดเสวยปลาตะเพียนของเรา ที่ว่าเป็น
 นักปราชญ์กินนั้นไม่ใช่เพราะกินเป็นวันละ 100 อย่าง หรือกินจุกลาม หนวดเต้าเขากระด่ายอะไรที่
 วิเศษทุกวัน ความจริงก็ไม่ค่อยกินอะไร แก่งแต่แต่งโคลงแล้วก็เขียนตำรากินไว้เล่มหนึ่งเท่านั้น”

(คำแบบจีน, 2538ก: 131)

9. โวหารพูดรับเชิงปฏิเสธ (Litotes) หมายถึงการพูดในลักษณะที่เป็นประโยคปฏิเสธ แต่
 กลับทำให้เป็นการรับรองเนื้อความที่เด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น

“แต่ฉันรู้จักตัวเองดีว่าไม่ใช่คนกล้าหาญ...เพียงแต่อยากรู้อะไรเกี่ยวกับตัวเองเท่านั้น”

(มกฏดอกจิว, 2536ก: 158)

“การแลกเปลี่ยนซื้อขายทางกามารมณ์จะไม่มีวันหมดสิ้นไปได้ไม่ว่าจะในชนชั้นใด
ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่สิ้นตัณหาหาคะ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 348)

“ไม่มีอะไรที่จะได้มาโดยไม่ต้องเสียสิ่งตอบแทน”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 444)

10. โวหารกระทู้ถาม (Interogation) หมายถึง การเขียนเป็นกระทู้คำถามที่ต้องการให้เกิด
ความคิด มิใช่คำถามที่ต้องการคำตอบ ทำให้กระทบใจผู้อ่านได้มาก เช่น

“แม้แต่ฉันเองก็เถอะ...อนาคตจะเป็นไปฉันใดก็ยังคงคาดไม่ถึงเลย”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 99)

“อาถรรพ์แห่งลำน้ำสาขานี้มีจริงหรือ – อาถรรพ์ที่ว่าปีหนึ่งๆเด็กในตลาดของเราอย่าง
น้อยคนหนึ่งจะต้องใช้ชีวิตเป็นเครื่องสังเวย จากอกอันอบอุ่นของพ่อแม่ญาติมิตรลงไปสู่ก้นบึ้งอัน
เย็นและมีดมืดของท้องน้ำมันเป็นโศกนาฏกรรมที่ชาวตลาดอำเภอของฉันหนีไม่พ้นจริงๆหรือ”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 106)

“มีใครบ้างไหมที่พยายามจุดดวงไฟแห่งวิทยาการเพื่อขับไล่ความโง่เขลาอ้าหลังของเขา
ให้สิ้นไป มีใครบ้างไหมที่จะพยายามปลดปล่อยเขาออกจากวงล้อมของความทุกข์ยากอัน

(พันธะชีวิต, 2538ข: 12)

“ความยากจนเป็นความผิดด้วยหรือ นิตยาทักท้วงอิงลอยู่ในความคิด...ใครเล่าจะลบ
วีรยออัปลักษณ์เหล่านั้นออกไปจากชีวิตของผู้ยากไร้ ที่เกิดมาร่วมแผ่นดินเดียวกับเธอ หรือยัง
มองกันไม่เห็นตัวเลย”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 122)

“เขาเบื่อหน่ายชีวิตวิญญาณดั้งเดิมของบรรพบุรุษกระนั้นหรือ รังเกียจที่จะถูกเหยียด
หยามว่าเป็นก่าพิชชานากระนั้นหรือ...หรือว่าต้องการแสวงหาหนทางใหม่ให้กับชีวิตของตนเอง”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 143)

“ความชั่วร้ายเลวทรามของเขามากมายนักหรือหากเทียบกับคนที่ขายความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย”

(พิศวาสมีด, 2537: 185)

“เรือนหอจะกลายเป็นเรือนร้างเสียแล้วหรือนี่...หล่อนอดรำพึงกับตัวเองไม่ได้”

(เสียนสมรส, ม.ป.ป.:75)

“เราจะต้องเป็นทาสของการทำงาน เป็นทาสของภาระหน้าที่ ซึ่งเรียกเสียหว่าความรับผิดชอบตลอดไปหรือ...” ระดาถามพลางยกแก้วเหล้าขึ้นจิบ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 84)

“ระหว่างชีวิตจริงในโลกกว้างกับทฤษฎีที่เป็นลายลักษณ์อักษรในตำรา ข้าพเจ้าควรจะโน้มเอียงไปในทางใด”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 90)

“เขามีความอดทน มีความมานะ มีความเพียร...นายคิดว่าคนที่มิสิ่งเหล่านี้อยู่ในสายเลือดนะ ฉันควรเลือกเขาเป็นคู่ชีวิตไหม”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 145)

“แต่เราก็แอบแก้ตัวกับมโนธรรมอยู่บ่อยๆ ว่าเราไม่มีสิทธิ์หาความสุขความบันเทิงจากผลของความเหนื่อยยากที่ทุ่มเทให้กับการทำงานของเรบ้างเลยหรือ ในเมื่อเราอยู่ในฐานะที่จะซื้อหามากินมาใช้ได้โดยไม่ต้องรบกวนใคร เราผิดหรือ”

(เบื้องหลังปริญา, 2540ก: 157)

11. โวหารเคลือบคำ (Euphemism) หมายถึง การพูดหรือเขียนเรื่องที่ไม่สู้ดีหรือไม่ค่อยน่าฟังด้วยภาษาที่ละมุนละไม ทำให้ผู้อ่านคลายบรรยากาศที่อาจจะเกิดความเคร่งเครียดยิ่งขึ้นลงได้บ้าง เช่น

“เงิน กับ อำนาจ เป็นสิ่งที่น่าพิสมัยที่สุด ของ นักฉวยโอกาส ในคราบต่าง ๆ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 106)

“เพราะคนโง่ คนซื่อ ย่อมตกเป็นเหยื่อของคนที่ฉลาดและเจ้าเล่ห์แสนกลกว่า แต่เงินและผลประโยชน์ทั้งหลายนั้นก็ยังคงหมุนเวียนอยู่ในนี้ สืบทอดออกผลให้คนอื่น ๆ ได้พึงพาอาศัย... แต่เมื่อใดคุณก็ย้ายมันออกไปที่อื่น คุณก็คือคนที่ปล้นแผ่นดิน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 237)

“คุณนึก...ชีวิตของคุณที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในขณะนี้คือ ชีวิตของนางงามที่คุ้นเคยอยู่แต่การเรียงร้อยเพลงในกรง”

“อย่าลืมนะครับ นกที่ร้องเพลงเพราะมักจะบินได้ไม่สูง และบินได้ไม่ไกล”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 69)

“ถ้าเขาไม่มีโอกาสพบเธอในช่วงปีสุดท้ายนี้ เขาเองก็คงจะตราหน้าเธอไปตลอดชีวิต เหมือนกันว่าเป็นคนที่ตื่นไม่ติดดิน และเป็นเพียงก้อนเนื้อสวยงามที่หายใจได้เท่านั้นเอง”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 182)

“เป็นคนดีในทุกความหมายแต่ฉันก็ไม่สามารถจะลบล้างร่องรอยของความเหลวไหลที่พวกเราได้ทอดกายใจลงไปเกลือกกลั้วมาตลอดเทอม”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ข: 43)

“ละอองอันหวานชื่นของชนบทพริมน้ำ และความพลิวไหวของพงอ้อออกก่อกลิ่นหายไปจาก ความโศกเศร้าแล้ว ตั้งแต่นั้น”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ข: 68)

“ระหว่างกิริยามารยาทที่งดงามกับความสะดักสะบายนั่นแล้วข้าพเจ้าเลือกประการหลังเสมอเมื่ออยู่ลำพังหรือเมื่อปลอดภัยจากสายตาของสังคม”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ข: 147)

“เราพยายามเอาคำว่า ชื่อการพักผ่อนเคลือบคลุมความหมายที่แท้จริงของคำว่าพุ่มเฟิย”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540: 149)

12. โวหารย้ำความและย้ำคำ (Identical statement and Repetition)

หมายถึง การกล่าวย้ำความหรือย้ำคำเดิม มากกว่าหนึ่งครั้งในที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการย้ำให้มีความหมายหนักแน่นมากยิ่งขึ้น เช่น

“ชีวิตของมันเป็นทุกข์ คน กลุ่มเกลี้ยเกลียงขุนนางชั่วปีเพื่อที่จะถูกฆ่าเป็นอาหารบำบัดความหิวของ คน เพียงชั่วมือแล้วก็ขับถ่ายออกไปเป็นสิ่งปฏิกูล”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 44)

“ต้องการเป็นคนที่มีค่าต่อสังคมที่ตนอยู่ร่วม ต้องการรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเห็นว่ามีส่วนได้เสีย ต้องการเป็นหยดน้ำที่บริสุทธิ์ที่สุดในทะเลที่กว้างใหญ่ไพศาล...แต่แล้วก็มักพ่ายแพ้ให้กับพลังเหนียวโน้มของอำนาจฝ่ายต่ำที่มีความเขี้ยวหนวกว่า”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 184)

“คนที่น่ากลัวที่สุดของคนที่ทุจริต ก็คือคนที่ทุจริตด้วยกัน”

(คำแบบจีน, 2538ข: 75)

“ผมเพียงแต่อยากบอกให้ คุณระวังความสุขจิต เพราะว่าทุกวันนี้เราหาคนสุขจิตกับเราได้ยาก”

(เบื้องหลังปริญญา, 2540ข: 93)

13. โวหารเหน็บแนม (Sarcasm) หมายถึง การเขียนข้อความกระทบกระทั่งเย็บเสียดสีในลักษณะที่เป็นการเยาะเย้ย ดูหมิ่น หรือไม่เห็นด้วย เช่น

“พอสิ้นเสียงตวาด เจ้าสองตัวนั้นหุบปากทันทีวิ่งหางลุไปรุมกันฟันแข้งฟันขาผู้เป็นนายเหมือนตดนิสัชช่างประจบมาจากคน”

(มงกุฎดอกจิว, 2536ก: 46)

“นายอุทัย มหาศฤงคาร เคยนึกขบขันเมื่อเห็นภาพของนักลี้กวี จึงปล้นรายเล็กรายน้อยถูกมือของกฏหมายกวาดล้างทำลายราบเป็นหน้ากลอง แต่ตัวเขากับพวกพ้องกลับได้รับความ

ยกย่องยำเกรงจากผู้มีอำนาจปกครองเมือง...ทั้งๆ ที่มีพฤติกรรมไม่ต่างกับมหาโจรที่ปล้นชาติ
และประชาชน”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 142)

“และในโลกของความเป็นจริง เกียรติยศให้คนเราได้ เพียงความอึดอ้อมแปรเปลี่ยนใน
หัวใจเท่านั้น”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 165)

“เหมือนคนมักง่ายสองคนมาเจอกัน เขาสรุปอย่างประชิดประชันตัวเองเมื่อคิดไปถึงจุด
เริ่มต้นของชีวิตคู่”

(เขียนสมรส, ม.ป.ป.: 28)

“พ่อของลำคานและแดงอ่อนนั้นได้ซื้อสื่อกระถอนว่าเป็น จี๋มาขึ้นอึ้ง ...ซ้ารัก
สันโดย ไม่นิยมทำงานเสียด้วย”

(ศักดิ์นาบ้านนอก, 2519: 62)

14. โวหารเล่นเสียงสัมผัส (Rhyme and Alliteration) หมายถึง การใช้ข้อความให้มีเสียง
สัมผัสคล้องจองกัน ซึ่งอาจจะใช้ได้ทั้งภาษาร้อยแก้วด้วย เพราะจะทำให้ภาษาแลดูสละสลวย
ประทับใจมากยิ่งขึ้น เช่น

“คุณอาจจะไม่เชื่อว่าผมบวชครบพรรษามาแล้วนะครับ สอบนักธรรมตรีได้ด้วย ไม่ใช่
บวชพลาญข้าว สุก บวช สนุก ตามเพื่อนอย่างที่เขาเปรียบเปรยกันนะคุณ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 38)

“คิดแล้วอยู่อย่างพินิจแล้ว เขียนหนังสือขายไปเรื่อยๆ ความชั่วไม่ มี ความดีปรากฏนิด
หน่อย แต่มีเพื่อนฝูงมากๆ”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 44)

“ฮือ พี่ชอบ ไม้ดอกไม่ค่อยสนใจหรอก ชอบปลูกแต่ไม้แดง”

(มงกุฎดอกจีว, 2536ก: 92)

15. **โวหารปรพักษ์ (Antitheses)** หมายถึง การใช้ข้อความที่ตรงกันข้ามเพื่อให้เกิดความขัดแย้งกัน (Contrast) ซึ่งจะทำให้เนื้อความเด่นยิ่งขึ้น เช่น

“เสียเลงฆาตกรแห่งโรงงานฆ่าสัตว์ กับเสียเลงที่ฉันเห็นเดินเหินอยู่ในตลาดห้องแถว
ของฉันต่างกันเป็นคนละคนเหมือนคนบาปกับนักบุญ”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 43)

“รักเหมือนลูก ประโยคเพียงสั้นๆ ไม่ก็พยางค์นี้มีความหมายยิ่งใหญ่เหลือเกินในชีวิตที่มีค่ากะจิริคของฉัน”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 61)

“มันเป็นกฎธรรมดาของธรรมชาติ เช่นเดียวกับมีร้อนก็ต้องมีเย็น มีความแข็งก็ต้องมีความอ่อน มีความนิ่งก็ต้องมีความเคลื่อนไหว มีการผูกมัดก็ต้องมีการผ่อนคลาย”

(อยู่กับกึ่ง, 2536ข: 188)

“คนบางคนตัวเปื้อน แต่จิตใจสะอาด”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 429)

“ชีวิตของคนเรามีทั้งความทุกข์และความสุขให้เสพสัมผัส เสียงหัวเราะกับเสียงร่ำไห้
ดังระงมอยู่พร้อมเพรียงกัน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 454)

“ดวงตาที่พร่าพรายด้วยหยาดน้ำตาของหล่อนจับจ้องอยู่ที่ดวงไฟเจด้าบนเพดานเหนือ
ศีรษะ แสงนวลเข้มของไฟนั้นช่างตรงกันข้ามกับชะตาชีวิตของหล่อนเสียเหลือเกิน”

(กตัญญูพิศวาส, 2533: 459)

“ความร่ำรวยของครอบครัวทำให้หล่อนมีความราบรื่นในการครองชีวิตมากเพียงไร ความ
ยากจนข้นแค้นก็ได้โรยขาวกหนามให้แก่ชีวิตของเพื่อนนักศึกษาผู้เกิดมาโชคร้ายมากเพียงนั้น ”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 95)

“ผมคิดใจที่จะได้คุณมา และเสียขายแทนราชการที่ต้องเสียคนอย่างคุณไป”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 157)

“คุณใช้เวลาตลอดมาครึ่งก่อนชีวิต เพื่อแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง แล้วคุณก็ได้มันมาจริง ๆ คุณคิดอยู่เสมอว่า คุณเป็น นาย เหนือมัน แต่ความจริงไม่ใช่เลย ตรงกันข้าม คุณตกเป็นทาส ของมันจนคืนไม่หลุดต่างหาก”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 231)

“คนหนึ่งเหมือนนกแสนสวยที่กรีดกรายร้องเพลงอยู่ในกรง แต่อีกคนหนึ่งเหมือนเหยี่ยวที่พกโผนและขยับปีกแข็งแรงโฉบบินไปทุกสารทิศ”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 30)

“เป็นผู้เจอความอ่อนโยนให้กับความหยาบกร้านของผม ให้ความอบอุ่นต่อช่วงอันว้าเหว่ของชีวิตที่โหดเหี้ยมกับงานหนัก”

(พันธะชีวิต, 2538ข: 271)

“หล่อนได้รับความเจ็บช้ำขื่นจาก มุมสว่าง จนสูญเสียสิ่งสวยงามแห่งเพศ แต่กลับได้รับการเยียวยารักษาจากใจจาก มุมมืด ที่เปรียบเสมือนนรกของผู้หญิง”

(พิศวาสมืด, 2537: 170)

“งานแรกที่นายลิ้มลงมือก็คือการ ซื่อมา – ขายไป หรือ การซื่อถูก – ขายแพง อันเป็นปฐมบทของพ่อค้าชาวจีนทุกๆ ไปนั่นเอง”

(คำแบบจีน, 2538ก: 28)

“มันเป็นทาง ออก ที่ ถูกปิด หรือเรียกว่ากำลังพบทางตันเสียแล้วก็ไม่ผิดความจริง”

(เลื่อนสมรศ, ม.ป.ป.: 47)

“เหตุการณ์เล็กราว กระฝกรื่น สำหรับคนหนึ่งอาจจะ ยิ่งใหญ่ ปานขุนเขาสำหรับ
ความรู้สึกของอีกคนหนึ่ง”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 33)

“ผู้ช่วยสมุห์ผู้ถนัดแต่ การรักคนดี แต่ขึ้นฉิมพลีกับคนชั่ว สอดขึ้น”

(ศกดินาบ้านนอก, 2519: 126)

“อายุยิ่ง มากขึ้น ความคิดยิ่งลดลง พิกุลแท้”

(ลูกนอกไส้, 2540ข: 77)

16. โวหารบันไดความ (Climax) หมายถึงการใช้ข้อความเรียงลำดับความสำคัญจาก
ธรรมดาแล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนถึงลำดับสูงสุด เหมือนกับการเดินขึ้นบันได เช่น

“คนที่ไม่เป็นระเบียบชีวิตจะยุ่งเหยิง คนที่ไม่รักความสะอาดจะหาความสดชื่นแจ่มใส
ไม่ได้ และคนที่ไม่รักความสุจริตชีวิตจะมีมลทิน”

(อยู่กับกิ้ง, 2536ข: 7)

“ความวิบัติล่มจม คุกตะราง ความเสื่อมเกียรติ ลิ่นยศ หมดศักดิ์ และความตาย
เกิดขึ้นได้เสมอจากอาถรรพณ์ของ เงินตรา”

(ฝากหัวใจให้แผ่นดิน, 2522: 81)

“สร้างตึกยังต้องลงเข็มแน่นหนา สร้างตัวก็มีพื้นฐานต่างๆ รองรับมากพอ”

(คำแบบจีน, 2538ก: 108)

“ความรักไม่เคยให้ความเจ็บปวดแก่ผู้เสียสละ และความโดดเดี่ยวเดียวดายนั้นก็สามารรถ
ลบให้หายไปได้ เมื่อคิดถึงความหวานชื่นในอดีต เมื่อความทรงจำยังแจ่มชัด เดชาก็เหมือนยังอยู่กับ
ฉัน ..อยู่ในหัวใจของฉัน”

(เบื้องหลังปริศนา, 2540ก: 186)

จากการศึกษาวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาด้านโวหารภาพพจน์ ตามเกณฑ์ของชำนาญ
 รอดเหตุภัย ทั้งหมด 19 เกณฑ์ พบว่า หยก บุรพาใช้โวหารภาพพจน์ 16 ชนิด ได้แก่ โวหารอุปมา
 โวหารอุปลักษณ์ โวหารอุปนัย โวหารบุคลาธิษฐาน โวหารวิปินพจนการ โวหารอธิพจน์
 โวหารคำพังเพยสุภาษิต โวหารนิทานสาธก โวหารพุดรับเชิงปฏิเสธ โวหารกระทู้ถาม โวหาร
 เคลือบคำ โวหารย้าคำและย้าความ โวหารเหน็บแนม โวหารเล่นเสียงสัมผัส โวหารปรพากษ์ และ
 โวหารบันไดความ ลักษณะภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุด คือ โวหารอุปมา รองลงมา คือ อุปลักษณ์
 และคำพังเพยสุภาษิต ส่วนภาพพจน์ที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ โวหารวิปินพจนการ โวหารภาพพจน์
 ที่ไม่พบคือ โวหารเลียนเสียง โวหารเล่นคำและโวหารปฏินัย